

LUNDS
UNIVERSITET

Socialhögskolan

Idrott i socialt utredningsarbete – hur då?

Socialekreterares förhållningssätt till ungdomars idrottande

My Linde

Kandidatuppsats (SOPA 63)

VT 2016

Handledare: David Hoff

Abstract

Author: My Linde

Title: Sports in social investigative work, how? Social workers approach to youth sport.
[translated title]

Supervisor: David Hoff

Assessor: Lupita Svensson

Sports has been shown to have great potential on influencing youths social, physical and psychological development. But there has been a smaller interest for the developmental aspects of sports for socially vulnerable youths. In social services investigative work with youths there seem to be opportunities for social workers to look in to aspects of sports potential for socially vulnerable youth. This study intends to describe social workers approach to youth sports in their work. Qualitative interviews was engaged with four social workers to approach their knowledge about youth sports and their opportunities to look into sports. Johanssons (2007) theory on bureaucratic organizations was used to study the organizational preconditions to imply sports and individualize its importance. The study shows that the social workers discretion is wide which means that there is great opportunities to individualize the importance of sports. The study also showed that the knowledge on youth sports varied widely among the social workers and that their understanding of the importance of sport in social services investigative work differed.

Keywords: social services, youth sport, discretion

Innehållsförteckning

1. Inledning	1
1.1 Problemformulering	1
1.2 Bakgrund	2
1.3 Syfte	3
1.4 Frågeställningar	3
2. Kunskapsläget	4
2.1 Idrott för ungdomar	4
Idrottande ungdomar och idrottspedagogik.....	4
Idrott utifrån kultur och integration.....	6
Idrottens hälsomässiga betydelse	6
Idrottens sociala betydelse.....	7
2.2 Idrott i socialt arbete.....	8
Idrott i socialt arbete.....	8
Program och begrepp inom socialt arbete med koppling till idrott.....	9
3. Teori	10
3.1 Gräsrotsbyråkrater och handlingsutrymme	11
Handlingsutrymme i utredningsarbete	12
3.2 Den byråkratiska organisationen	12
Klientrelationen.....	13
De fem dimensionerna som beskriver relationen	13
4. Metod och metodologiska överväganden	14
4.1 Val av metod	14
4.2 Urval och genomförande	15
Bearbetning och analys av data.....	17
4.3 Metoddiskussion.....	17
Metodens tillförlitlighet.....	18
4.4 Forskningsetiska överväganden	19
5. Resultat och analys	20
5.1 Kunskap kring ungas idrottande.....	21
5.2 Idrott i utredningsarbete	25
5.3 Socialsekreterarnas handlingsutrymme	28
Regel-bundenhet.....	28

Specialiseringsgrad.....	31
Tid per ärende.....	34
Intresseinriktning.....	35
Avstånd.....	37
6. Avslutande diskussion.....	40
Referenslista	44
Bilagor.....	48
Bilaga 1 – mail till studiedeltagare.....	48
Bilaga 2 – Intervjuguide.....	49

1. Inledning

1.1 Problemformulering

I början av 1900-talet började man se möjligheter med idrotten utifrån att lösa olika samhällsproblem (Hvenmark 2012; Norberg 2012). Att ungdomar idrottade ansågs bidra till en meningsfull fritid och sågs därmed också som ett potentiellt skydd mot ungdomsbrottslighet och fylleri (Norberg 2014). Synen på idrottens samhällsfrämjande effekter har ifrågasatts och delvis förändrats. Men det statliga intresset för idrottens mervärde har gjort att idrottsorganisationer får statliga bidrag och att det finns politiska mål för verksamheterna som bland annat baseras på barnkonventionen (Norberg 2014). Trots det har man inom socialt arbete visat svagt intresse för idrott.

Idag finns det flertalet forskningsrapporter som belyser idrottens betydelse utifrån fostran, psykisk och fysisk hälsa och den sociala betydelsen. Dessa visar att idrottsliga miljöer som anpassats till att ge mer än idrottsspecifika egenskaper kan bidra till en gynnsam utveckling för ungdomar, på alla plan (Engström 2007; Ekholm 2013). Men det finns också vissa risker, exempelvis för exkludering, överträning, doping eller att idrottare utvecklar ätstörningar till följd av kroppsfixering (Carlsson 2004; Engström 2010; Dean & Rowan 2014). Idrottande individer kan också ha specifika psykiska problem som press att prestera, ha lärt sig att undvika fysisk smärta och lägre självkänsla och frustration om de ådrar sig en skada (Dean & Rowan 2014). Bilden av idrotten som något enbart positivt behöver därför problematiseras.

Idrotten beskrivs också som segregerad då ekonomiska och sociala förutsättningar är betydande för möjligheten att delta (Engström 2007; Thedin Jakobsson 2015). Förutom de strukturella faktorerna kräver deltagandet också att ungdomen kan efterleva sociala normer, samarbeta och underordna sig ledarens auktoritet vilket kräver personliga resurser och att ungdomen lärt sig anpassning i hemmet (Engström 2007; Thedin Jakobsson 2015). Det är ofta medverkan i organiserade idrotter som skiljer den fysisk aktiva ungdomen från den med låg fysisk aktivitet (Engström 2007).

De flesta socialtjänstkontor i Sverige använder idag BBIC- triangeln (Barns behov i centrum) som stöd vid utredningsarbete för att kartlägga ungdomars behov (Socialstyrelsen 2014). BBIC är uppdelad i tre huvudområden där barnets utveckling är ett av områdena. Inom barnets utveckling finns det flera områden där ungdomars idrottande kan vara intressant att titta på. Exempel på dessa är kategorin *hälsa* som innefattar motionsvanor och fysisk aktivitet, *utbildning* i förhållande till fritidssysselsättning, *identitet* var idrottsutövningen kan ses som en

möjlighet att känna sammanhang och *sociala relationer* där man tittar på ungdomens relation till andra barn och vuxna (socialstyrelsen 2011; 2015b).

Utifrån den forskning som finns om idrottens möjligheter borde det finnas ett intresse att undersöka ungdomars idrotts vanor inom socialt arbete. Synen på idrott som något enbart positivt måste också problematiseras och förstås i relation till ungdomens personlighet, relationer och miljö. BBIC ger vissa möjlighet till detta men i dagsläget verkar det inte finnas några riktlinjer som närmare beskriver hur ungdomars idrottande kan och ska förstås i socialt utredningsarbete (Socialstyrelsen 2015a; 2015b). Vilken betydelse idrotten ges i socialt utredningsarbete är därför en intressant aspekt att undersöka. Möjligheten att ge idrotten utrymme trots frånvaro av riktlinjer blir också en fråga om vilket handlingsutrymme den enskilda socialsekreteraren har.

1.2 Bakgrund

Många framställningar om idrottens betydelse leder tillbaka till en historisk beskrivning om hur idrotten fått en framträdande plats i vårt samhälle. Grunden är att det har funnits en syn på idrotten som samhällsfrämjande inte minst i förhållande till ungdomar (Engström 2002, Norberg 2012; 2014). I början av 1900-talet började den svenska staten intressera sig för hur framförallt ungdomar spenderade sin fritid då industrialiseringen hade lett till ökad fritid. Staten valde då att öka ekonomiska resurser till ungdomsorganisationer (Patriksson 1982). Samhällets syn på barn och barndom förändrades vilket försköt ansvaret för barns vård och fostran till samhället och ledde till utbyggnad av offentliga socialisationssystem som förskola, fritidshem och fritidsgårdar vilket sammanföll med en expansion av barnidrotten (Patriksson 1982; Redelius 2002). Under 1960-talet började kommunerna ge lokalt aktivitetsstöd till idrottsföreningar (Patriksson 1982). Idrotten sågs som en motpol till att ungdomen drev runt på stan eller ägnade sig åt fylleri och ansågs därmed ha en preventiv funktion. Man ansåg att idrotten utvecklade önskvärda karaktärsegenskaper som disciplin, beslutsamhet och lagarbete vilket skulle leda till socialisation till goda medborgare (Norberg 2014).

Då idrotten ofta anses kunna skapa och ge något utanför den idrottsliga organisationen skrivs det om idrottens mervärde, att idrotten har ett investeringsvärde och att idrotten kan vara ett mål för andra medel (Hvenmark 2012; Norberg 2012). Norberg (2012) skriver att idrottens mervärde utnyttjas för att erhålla legitimitet och offentligt stöd, att det finns ett intresse i att synliggöra samhällsnyttan. Han menar att det har visat sig vara svårt att vetenskapligt fastställa några direkta positiva samband mellan föreningsidrottsliga aktiviteter och olika samhälleliga

effekter som socialisation, integration och jämställdhet. Något som dock till viss del har påvisats i flera andra forskningsrapporter (Jfr Persson 2006; Engström 2007; Ekholm 2013).

Eftersom idrott och uppfostran alltid har ansetts ha starka beröringspunkter så har det sedan 1980-talet pågått en debatt om hur idrotten bäst ska organiseras (Norberg 2014). Något som är unikt för Sverige är att det finns en paraplyorganisation som fungerar som huvudman för alla idrottsorganisationer i Sverige, riksiddrottsförbundet. Riksiddrottsförbundet sätter upp mål för idrottsverksamheten i stort, som stämmer överens med de politiska målen. Detta har resulterat i ett dokument som beskriver idrottens verksamhetsidé *Idrotten vill* (Riksiddrottsförbundet 2009). I det fastställs att idrottsrörelsen ska vara öppen för alla och respektera allas lika värde. Idrottsrörelsen ska ha ett barnrättsperspektiv med FN:s barnkonvention som grund. Ambitionen är att utveckla människor positivt i alla avseenden, fysiskt, psykiskt, socialt och kulturellt.

I ungdomsstyrelsens granskning av ungdomsidrotten har Trondman (2005) tittat på om föreningsidrotten lever upp till de idrottspolitiska ambitionerna. Resultaten visade att idrottsrörelsen är en stor folkrörelse med många medlemmar som har stor betydelse och status bland unga. Men också att idrotten inte är tillgänglig för alla utifrån kön, funktionsnedsättning och ursprung. Livsvillkor som ålder, tidiga tonårsval, avsaknad av idrottskapital i hemmet och svagt nätverk var bidragande faktorer till att ungdomar inte idrottade. De unga har svagt inflytande i idrotten som är auktoritärt styrd och främst kvinnor och flickor lever upp till ambitionen om idrotten som socialisationsmiljö (Trondman 2005). Hedenborg (2012) skriver att fokusering på tävling inom barn- och ungdomsidrotten är den största bidragande faktorn till att idrotten inte lever upp till barnkonventionens förhållningssätt gällande diskriminering, barnets bästa och rätten att uttrycka åsikter. Tävlingslogiken bidrar till kraftig selektering och den auktoritära fostran främjar inte demokrati (Hedenborg 2012).

1.3 Syfte

Syftet är att undersöka hur socialsekreterare inom socialt utredningsarbete förhåller sig till ungdomars idrottande.

1.4 Frågeställningar

Vilken kunskap beskriver socialsekreterarna att de har om ungas idrottande?

Hur resonerar socialsekreterarna kring ungas idrottande i förhållande till utredningsarbete?

Vilka möjligheter upplever socialsekreterarna att de har att ta med frågor om idrott i utredningsarbete?

2. Kunskapsläget

I detta avsnitt avser jag att beskriva den forskning som finns på det aktuella området. En av slutsatserna som denna genomgång har bidragit till är att det i dagsläget inte finns någon forskning på det område jag avser att studera, vilket kan sammanfattas som idrottens närvaro i socialtjänstens utredningsarbete med ungdomar. För att avgränsa mig har jag valt att närma mig området från två håll, idrott för ungdomar och idrott i socialt arbete. Framställningen avser att närma sig idrottens generella betydelse för ungdomar och den specifika betydelsen i socialt arbete.

Sökning efter tidigare forskning har främst gjorts via databasen LUBSearch med orden ”ungdomar, idrott”, ”social work, youth, sport” och ”socially vulnerable youth, sport”. Genom referenslistorna från artiklar och litteratur som funnits via dessa sökningar har ytterligare forskning hittats. Urvalet av forskning har baserats på relevansen i förhållande till ungdomar och socialt arbete.

2.1 Idrott för ungdomar

I följande framställning ges en överblick över forskningen kring idrottens betydelse för ungdomar. I synnerhet görs nedslag i områdena idrottspedagogik och den sociala betydelsen men också idrottens medicinska och kulturella betydelse. Trots att långt ifrån allt kan rymmas i denna framställning visar den att det finns enormt mycket kunskap om idrottens betydelse för ungdomar.

Idrottande ungdomar och idrottspedagogik

Idrott är den största organiserade fritidssysselsättningen i Sverige. Sverige har också det högsta antalet medlemmar bland barn och ungdomar (Larsson 2008). Det är mycket få ungdomar som aldrig har idrottat i en förening men antalet sjunker med stigande ålder (Larsson 2008; Thedin Jakobsson 2015). Högst är antalet vid 13-års ålder, vid 19-års ålder är drygt en tredjedel kvar. Samtidigt sysslar nio av tio ungdomar med någon form av idrott vid 16-års ålder vilket tyder på att de idrottar på andra sätt genom spontanidrott som gym eller fotboll i bostadsområdena (Larsson 2008).

Barn- och ungdomar idrottar allt mer i organiserade sammanhang. Det som ofta skiljer det aktiva barnet eller ungdomen från den med låg fysisk aktivitet är att den står utanför den organiserade idrotten (Engström 2007). Özdemir och Stattin (2012) fann att de 15-åringar som engagerat sig i idrott i tidig ålder och som är aktiva i flera olika idrotter med större sannolikhet

är mer fysiskt aktiva i medelåldern. De som slutar idrotta gör de oftast med anledning av bristande kompetens och motivation att de känner press eller får andra intressen, medan de som har positiva relationer inom idrotten är mer involverade och tillfreds. Ungdomens karaktärsegenskaper, talang och aktivitetsrelaterade upplevelser avgör ungdomens upplevelse av idrotten (Persson 2006).

Idrottspedagogiken intresserar sig för idrotten som uppfostrings- och utvecklingsmiljö och dess ekonomiska, kulturella och sociala betydelse (Engström 2002). Engström (2014) har funnit att idrott baseras på olika logiker var tävlingsidrotten är den vanligaste inom den organiserade barn- och ungdomsidrotten. Logiken inom tävlingsidrotten baseras på rangordning vilket ökar risken för elitisering och utslagning (Hedenborg 2012; Engström 2014). Tävlning som styrande princip leder till ett instrumentellt förhållningssätt till kroppen och exkludering. Idrotten blir ofta exkluderande för de som är längst ifrån den önskade idrottsliga utvecklingen (Engström 2007; Larsson 2008; Haydenhuysen, Theeboom & Coalter 2012). Trots att föreningsidrotten organiseras utifrån tävling och prestation, fann Thedin Jakobsson (2015), att ungdomarna oftast inte idrottade för att nå framgångar.

Engström (2014) skriver att det finns ett tydligt samband mellan utbildningsnivå, grupp tillhörighet och motionsutövning samt att ålder, social klass och kön ger olika förutsättningar. Samtidigt skriver Larsson (2008) att kontexten är avgörande, kön och härkomst behöver inte i sig innebära sämre möjligheter men kan utgöra ett hinder för att ta del ett visst fritidsutbud. Larsson (2008) skriver att idrott som samhällsföreteelse är stratifierad, olika sociala grupper utövar olika sorters idrott i olika former, på olika vis och av olika skäl. Ju bättre socioekonomiska förutsättningar en ungdom har, desto större sannolikhet är det att den idrottar (Larsson 2008).

Engström (2007) skriver att anledningen till att idrotten är socialt segregerad är att många unga börjar idrotta i 5-6 års ålder vilket kräver stor föräldramedverkan. Ungdomars deltagande i strukturerade aktiviteter är beroende av vilket stöd de får hemifrån, föräldrars engagemang och uppmuntran samt ungdomens relation till sina föräldrar. Ungdomar som har problem med respekt och säkerhet i hemmiljön söker sig till miljöer där vuxnas regler är frånvarande (Persson 2006). De barn som har lärt sig anpassning i hemmet har lättare att efterfölja de sociala normerna som krävs för deltagande (Engström 2007; Thedin Jakobsson 2015). Eftersom idrotten kräver prestationsinriktade resultat och specialisering är det också mycket svårt att börja med en idrott efter 12 års ålder (Engström 2007). Engströms studie (2014) visade att både tjejers och killars motionsutövning sjönk kraftigt i tonåren. Detta, skriver Norberg (2007), beror

på att det saknas verksamheter för ungdomar med lägre ambitionsnivå än den helt tävlingsinriktade. En annan förklaring är att mindre studiemotiverade ungdomar slutar idrotta då idrotten blir mer seriös och skollik i högre ålder. Idrotten tilltalar då istället ungdomar med höga mål och tilltro till den egna förmågan (Peterson & Franzén 2007). I de övre tonåren utgörs verksamheten av en liten och specifik skala med personliga och sociala resurser (Thedin-Jakobsson 2015).

Idrott utifrån kultur och integration

Idrotten kan ses som en kulturell yttring och en plats där ungdomar kan uttrycka sin stil och smak (Bäckström 2002). Då individens självförverkligande värderas högt blir fritiden en viktig arena att skapa en personlig stil och identitet, att positionera sig i förhållande till andra och att uppnå social status (Engström 2007). Idrotten har en särskild plats i ungdomskulturen då det är en av de aktiviteter som värderas högst statusmässigt bland ungdomar vilket också gör att ungdomars val av livsstil skapar distinktioner emellan dem (Larsson B. 2002; 2008). Bäckström (2002) skriver att idrotten kan vara ett sätt att leva på, på ett betydligt djupare plan och att det därför inte bör förringas som tillfälliga infall. Att sluta eller tvingas sluta med sin fritidssysselsättning kan utgöra ett stort ingrepp i en människas liv (Engström 2007).

Utifrån ett integrationsperspektiv finns både möjligheter och begränsningar med idrott. Det finns en ambition från politiskt håll att idrotten ska vara för alla, men det är inte alltid en realitet. Peterson (2000) skriver att idrotten är uppbyggd efter en svensk standard där höga kostnader och stora krav på föräldrars engagemang blir ett hinder för invandrare att delta. Kravet på att duscha tillsammans efter träning eller match kan också göra att flickor från andra kulturer lämnas utanför (Peterson 2000). Samtidigt är idrottens språk internationellt, Peterson (2000) skriver att segregationsmekanismer hamnar i bakgrunden i idrottslig verksamhet eftersom ungdomarna bedöms som idrottare i första hand. Denna syn stöds också av Norberg (2012) som skriver att idrottsliga prestationer och resultat inte styrs av etnicitet, religion eller härkomst. Dock presumerar det inte att integrationen på plan ger positiva effekter utanför plan.

Idrottens hälsomässiga betydelse

Föreningsidrottande ungdomar mår påtagligt bättre psykosomatiskt än icke idrottande ungdomar. Dock kan fysisk hälsa inte helt reduceras till att vara en fråga om fysisk aktivitet då även idrottande ungdomar har psykosomatiska besvär (Trondman 2005). Özdemir och Stattin (2012) fann tydliga vinster med idrott kopplat till psykiskt mående då involvering i idrott kan skydda från depressiva symtom medan att sluta innebär en ökad risk för försämrad självkänsla.

Vuxenledda strukturerade aktiviteter är relaterade till bättre skolresultat och idrottsprestationer, minskade skolavhopp, lägre nivåer av depression, högre tillfredsställelse med livet och minskad brottslighet (Özdemir & Stattin 2012). Den fysiska träningen som idrotten bidrar till ger motoriska färdigheter för resten av livet (Engström 2007; Larsson 2008).

Idrottens sociala betydelse

Idrotten är en social aktivitet som utvecklar den sociala förmågan vilket kan hjälpa ungdomars psykologiska och känslomässiga utveckling. I idrotten lär sig ungdomar att etablera och bevara vänskap, att förhandla, lösa konflikter, utveckla ledaregenskaper och självförtroende (Stattin & Özdemir 2012). Men Norberg (2007) skriver att eftersom de enskilda idrottsorganisationerna inte styrs av någon form av läroplan finns det inte heller några utgångspunkter för vilka värderingar som ska förmedlas. Fostran inom idrotten är väldigt komplex och varierande då den är beroende av flera samverkande faktorer som traditioner och regelsystem inom idrotten, föreningens interna kultur och sociala, ålders- och könsmässig sammansättning av barn och ledare (Norberg 2007). Något som Stattin och Özdemir (2012) också är inne på då de skriver att den positiva utvecklingen bland ungdomar är relaterad till kvalitet och struktur i den idrottsliga miljön. Olika idrotter förmedlar olika sociala värderingar, ett exempel är golf där individuellt ansvar värderas högt gentemot fotboll där kollektivt ansvar och underordning gentemot gruppen värderas högt (Ekholm 2013).

Det är möjligt att påverka ungdomars skoltrivsel genom involvering i organiserad idrott. Idrottande ungdomar skolkar mindre och trivs bättre i skolan än icke idrottande ungdomar (Stattin & Özdemir 2012). Idrottande ungdomar har också generellt högre betyg i skolan (Thedin Jakobsson 2015).

Ekholm (2013) skriver att det finns fyra olika områden där idrotten kan bidra med sociala fördelar. Samhällsutvecklande, då idrotten för samman olika sociala grupper. Genom social mobilitet, då framgång i idrottssammanhang kan leda till bättre livsvillkor. Genom att avleda från kriminella miljöer och sysslolöshet. Och social utvecklande, genom att idrotten bidrar till personlig utveckling. Men den idrottsliga miljön måste också organiseras så att den blir positiv. Vilket uppnås genom att den innehåller uppfostrande element och en logik som inte fokuserar på konkurrens. Istället, skriver Ekholm (2013) bör den fokusera på inre motivation och individuella mått på framgång, uppmana till sociala relationer och att deltagarna upplever autonomi och deltagande. För ungdomar som har ett bristande socialt nätverk kan idrotten vara ett stöd (Ekholm 2013).

Ekholms studie (2013) är inriktad på att sammanställa den svenska och internationella forskningen kring de sociala fördelarna med idrott, främst brottsprevention. Ekholm (2013) fann brist på vetenskapliga bevis som stödjer att idrott kan förebygga kriminalitet. Däremot har forskningen visat att det finns lägre nivåer av normbrytande och kriminellt beteende hos idrottande ungdomar än hos icke idrottande ungdomar. Stattin och Özdemir (2012) fann i likhet med Ekholm (2012) inte något direkt samband mellan idrott och brottsprevention men en tydligare ökning av brottslighet bland icke idrottande ungdomar. De fann också att idrott hade en skyddande effekt mot alkoholbruk.

Forskningen visar att det finns en koppling mellan ungdomars icke övervakade tid och utveckling av problematiska beteenden (Persson 2006; Norberg 2007; Stattin & Özdemir 2012). Ungdomar som är impulsiva och söker spänning söker sig till omgivningarna med färre regler och krav, var vuxna inte kontrollerar beteenden och upplevelser (Persson 2006). Att spendera tid med jämnåriga utan tillsyn är relaterat till brottslighet, våld, alkoholkonsumtion och rökning (Stattin & Özdemir 2012).

2.2 Idrott i socialt arbete

I framställningen nedan avser jag att närma mig den forskning som finns med beröringspunkter mellan idrott och socialt arbete. Den första delen är tänkt att ge en mer allmän beskrivning av förhållandet. Artiklarna kring detta har i största mån visat sig vara argumenterande för idrottens vara i socialt arbete. Den andra delen är tänkt att mer konkret visa på hur idrott används inom socialt arbete med ungdomar. I denna del omnämns program och begrepp i socialt arbete med beröringspunkter till idrott som SBI (sports based interventions) och SEPE (sport, exercise and physical education).

Idrott i socialt arbete

Flera artiklar framhåller att idrott borde vara strategimässigt inkluderat i socialt arbete (Östnäs 1990;1991; Williams & Streat 2006; Paylor 2010). Paylor (2010) skriver utifrån brittiska förutsättningar, att idrotten inte i sig själv lösa sociala problem men kan vara en av flera *support mechanisms* (svenska: stödmekanismer). Han framhåller att idrotten ofta inte är ett naturligt inslag i socialt utsattas liv, grupper som kommer i kontakt med socialt arbete, som låginkomsttagare, arbetslösa, fysiskt- eller psykiskt funktionsnedsatta, etniska minoriteter, äldre och barn och unga. Av föräldrar med barn som får bidrag för rekreativa aktiviteter avslutar 15% fler sin kontakt med socialtjänsten inom ett år (Paylor 2010). Det kan vara svårt att förena idrott och socialt arbete med administrativt arbete och knappa resurser (Paylor 2010).

Williams och Streat (2006) problematiserar bilden av vad socialarbetare kan göra för att främja fysisk aktivitet. Det är en svårighet att få helt fysiskt inaktiva att börja träna och samtalet med klienten måste anpassas till den enskildes personlighetsdrag, fysisk och psykosocial kontext, motivation till och tidigare erfarenhet av träning, begränsningar, kulturella skillnader och fysiskt tillstånd (Williams & Streat 2006). Williams och Streat (2006) utgår från att klienten kan ha motstånd till att träna på flera olika nivåer vilket måste beaktas i samtalet med klienten.

Inom svensk forskning har intresset för idrott i socialt arbete varit litet. Under 1990-talet publicerade Östnäs (1990;1991) två artiklar som främst kan verka argumenterande för idrottens betydelse inom socialt arbete. Östnäs (1991) skriver att det skulle kunna finnas ett bättre samarbete mellan socialtjänsten och idrottsföreningar och att idrottsföreningar kan vara mer inriktade på sociala frågor och till exempel motverka missbruk av prestationshöjande ämnen. Samt att socialtjänstens arbete kan vara mer idrottsbaserat genom mer utbildning i idrottsfrågor (Östnäs 1991).

Ytterligare en aspekt är att det är möjligt att möta idrottare som är socialt utsatta. Dean och Rowan (2014) skriver att det är lätt att anta att idrottare inte har problem men att det kan finnas psykiska, fysiska och sociala problem som är specifika för en idrottande individ. De framhåller att psykologiska risker kan vara press att prestera, att ha lärt sig att undvika att visa fysisk smärta och lägre självkänsla och frustration om de ådrar sig en skada. Fysiska problem kan vara missbruk av prestationshöjande ämnen, ökad risk för kroppsfixering och ätstörningsproblematik och att hård träning kan leda till hälsorisker (Carlsson 2004; Engström 2007; Dean & Rowan 2014).

Program och begrepp inom socialt arbete med koppling till idrott

Ekholm (2013) skriver att den svenska forskningen kring idrottens sociala betydelse till stor del har fokuserat på ideella föreningar och inte på program för fördefinierade grupper. Internationellt sett har forskare studerat SBI (Sports based interventions) program, var idrotten används som redskap för att möta individer med olika sociala problem. Att använda sig av idrott för att locka ungdomar kan vara ett effektivt dragplåster (Kelly 2012). De socialt utsatta ungdomarna har ofta känslor av inkompetens, misslyckande och dålig självbild. För att den idrottsliga miljön ska hjälpa socialt utsatta ungdomar krävs att den individanpassas och att coacherna är mer inriktade på att arbeta med ungdomar och tillåter mer omfattande relationer än att lära ut idrottspecifika egenskaper (Haydenhuyse & Theeboom & Coalter 2012).

För att skapa en utvecklande och främjande miljö krävs att SBI programmen använder mindre grupper, fokuserar på att förbättra socialt och psykologiskt välmående och att ungdomarna använder sig själv som referens vid jämförelse av prestation (Haydenhuyse & Theeboom & Coalter 2012). En av följderna av detta förhållningssätt är att det tar längre tid att utveckla idrottsspecifika egenskaper varav Haydenhuyse, Theeboom och Coalter (2012) drog slutsatsen att idrottsföreningar där man fokuserar på konkurrens är mindre optimalt i arbete med socialt utsatta ungdomar. Det finns också kritiska röster i förhållande till SBI programmen. Kelly (2012) fann att programmen minskar asocialt beteende under själva aktiviteten men fann inget direkt samband för att det minskade beteendena utanför aktiviteten. Det finns också frågetecken kring om programmen utmanar eller reproducerar ojämlikhet i sociala relationer (Kelly 2012).

Å andra sidan visar andra studier att idrott har stor potential som rehabiliterande mekanism då det har varit ett inslag i behandling för ungdomar med kriminellt beteende och i missbruksbehandling. Ungdomarna upplevde ökad självkänsla och självförtroende och lärde sig att respektera sig själva och andra. Ungdomar med aggressivitetsproblem kan läsa sig att kanalisera sin ilska genom idrotten och idrotten kan återsocialisera ungdomar (Andrews & Andrews). För att idrotten ska ha önskade effekter krävs att valmöjligheter betonas och att programmen skräddarsys för att möta individens specifika behov (Andrews & Andrews 2003). Östnäs (1990) fann att idrott inom missbruksvård fysiskt restaurerade en nedgången kropp, psykiskt ersatte missbrukaridentiteten och skapade ett socialt sammanhang.

Lawson (2005) beskriver en annan typ av program som kan användas inom socialt arbete, SEPE (sport, exercise and psysical education). SEPE är ett sätt att satsa på *empowerment* (svenska *egenmakt*) och samhällsutveckling i resurssvaga områden. Detta beskriver Lawson (2005) som att socialarbetaren har en helhetssyn på klienten och ger stöd till saker runt individen med problem, som idrottsutövning. Tanken är att resurssvaga människor får ett förstärkt socialt nätverk, får förbättrad hälsa och att områden bygger kollektiva identiteter och blir hälsofrämjande miljöer vilket också minskar social exkludering och isolering. Det som talar mot denna utveckling är att idrotten bara är tillgänglig för de flesta människor under en väldigt kort tid då elitidrotten är styrande (Lawson 2005).

3. Teori

I detta avsnitt presenteras studiens teoretiska ramverk. Uppsatsens ledande teoretiska ansats är Johanssons (2007) teori om handlingsutrymme i byråkratiska organisationer. I framställningen presenteras ett analytiskt verktyg, som utgör fem dimensioner, för att studera klientrelationens

förutsättningar inom en organisation. Johanssons (2007) teori visade sig vara relevant i takt med att empirin bearbetades då de organisatoriska ramarna och handlingsutrymmet nämndes av de intervjuade i flera sammanhang. För att ge ett sammanhang till det teoretiska ramverket presenteras begreppen *gräsrotsbyråkrat* och *handlingsutrymme* utifrån deras mer allmänna betydelse. Handlingsutrymme kopplas sedan till betydelsen i utredningsarbete och därefter presenteras Johanssons (2007) teori.

3.1 Gräsrotsbyråkrater och handlingsutrymme

Att vara gräsrotsbyråkrat innebär att vara representant för en organisation och samtidigt vara i direktkontakt med en individ som behöver hjälp (Johansson 2007). De organisationer som gräsrotsbyråkraten arbetar för är myndigheter. Gräsrotsbyråkraten dilemma är att befinna sig mellan organisationens krav och förväntningar och klientens krav och förväntningar. Beroende på vem av dessa gräsrotsbyråkraten relaterar sina handlingar till är värderingarna vitt skilda (Johansson 2007). Gräsrotsbyråkraten är både underkastad auktoritet och själv inblandad i att utöva auktoritet. Gräsrotsbyråkraten arbete innebär att omvandla individer till ärenden, vilket är den gemensamma kärnan oavsett organisation, det innebär i sig en förenkling av individen (Johansson 2007).

Handlingsutrymmet beskriver samspelet mellan organisationen och professionen utifrån professionens möjligheter att välja handlingar. Handlingsutrymme kan i korthet beskrivas som de möjligheter, eller begränsningar, som den enskilda tjänstemannen har att själv styra och råda över sina handlingar i arbetet med klienter (Svensson & Johansson & Laanemets 2008). I grunden är den en fråga om hur yrkesrollen är utformad. Avgörande i sammanhanget är vilken typ av organisation som tjänstemannen arbetar inom då det är administrationen av arbetsuppgifterna som skapar det formella handlingsutrymmet. Det betyder att handlingsutrymmet ser olika ut beroende av arbetets karaktär. Men tjänstemannens tolkningar och uppfattningar av sitt sammanhang är både påverkat och individuellt. De institutionaliserade uppfattningarna styr tjänstemannens tolkning av sitt sammanhang (Svensson & Johansson & Laanemets 2008). Detta begränsar tjänstemannen att handla utifrån andra uppfattningar än de institutionellt drivande. Samtidigt påverkas tjänstemannens tolkningar av individuella faktorer och den sociala situation som uppstår med klienten. Relationen till klienten inrymmer makt då tjänstemannen har tolkningsföreträdet framför klienten, detta kan dock variera utifrån klientens förmåga att hävda sig (Svensson & Johansson & Laanemets 2008). Handlingsutrymmet skapar möjligheter för tjänstemannen att bedöma och definiera behov och förmedla de resurser som är tillgängliga utifrån organisationen. Svensson, Johansson och Laanemets (2008) använder

begreppet, *en relativ praktik* för att konstatera att den enskilda socialarbetaren aldrig kommer att agera på samma sätt utifrån dessa premisser.

Handlingsutrymme i utredningsarbete

De organisatoriska förutsättningar som är föremål för denna studie är socialtjänstens utredningsarbete med unga. Att utreda är per definition ett sätt att sortera och tolka en situation eller person då utredningen baseras på bedömningar kring behov och möjliga insatser. En utredning baseras ofta på att handläggarens hypoteser styr arbetet vilket underlättar kategoriseringen av individer (Svensson & Johansson & Laanemets 2008). Denna typ av arbete är väldigt komplicerad ur handlingsutrymmessynpunkt då arbetet innebär att väga samman dokument och verklighet, klienters behov och organisationers resurser med den egna och klientens tolkning (Svensson & Johansson & Laanemets 2008). I utredningsarbete med ungdomar används bedömningsmetoden BBIC. Svensson, Johansson och Laanemets (2008) beskriver BBIC som en påverkansprocess genom att det är ett verktyg som reglerar klientarbetet. Den enskilda socialsekreteraren väljer hur djupt ett område utreds och hur det ska beskrivas i den färdiga utredningen (Svensson & Johansson & Laanemets 2008). Tolkningsföreträdet får speciellt genomslag i utredningsarbetet bedömningsfas. Det är också i och med det som socialsekreteraren beslutar hur handlingsutrymmet används då olika aspekter kan få olika starkt genomslag. Risker är att utredningarna ändå blir standardiserade. Det visar sig genom att olika utredningar återkommande lyfter upp liknande fraser och aspekter oberoende av sammanhanget de utförs i (Svensson & Johansson & Laanemets 2008).

3.2 Den byråkratiska organisationen

Det Johanssons (2007) teori konkretiserar är vilka premisser som är styrande i gräsbyråkratens arbete med den enskilda klienten, främst för att skapa en relation till klienten. Hans teori sträcker sig också vidare bortom inomorganisatoriska faktorer till förhållandet mellan organisationer och organisationer och samhället, men mitt fokus stannar vid de inomorganisatoriska faktorerna. Det är främst organisationens byråkratiska uppbyggnad som bestämmer handlingsutrymmet och styr gräsrotsbyråkratens arbete. Arbetet inom byråkratin måste rationaliseras och effektiviseras men det görs i olika grad inom olika byråkratier. Generellt är det så att ju mindre mänsklig byråkratin är, desto bättre fungerar den. Byråkratiers grundläggande förutsättning är att de kräver masshantering av klienter vilket ställer krav på att arbetet standardiseras och att mänskliga faktorer tas bort. Eftersom arbetet hanterar människor och hanteras av människor är det dock inte möjligt att göra detta fullt ut. Gräsrotsbyråkraten

hamnar därmed i ett spänningsförhållande mellan den byråkratiska organisationen och människan den träffar, var intressena är motstridiga. Gräsrotsbyråkratens dilemma är att vara representant för en organisation med byråkratiska förtecken och att vara den som möter människans ofta komplexa verklighet som kanske inte ryms inom organisationens ramar. Detta kräver att klienten konstrueras till ett för organisationen hanterligt format och det kräver ett mer eller mindre reglerat beteende från gräsrotsbyråkratens sida. Johanssons (2007) teori är ute efter att förklara vilka byråkratiska begränsningar som finns för gräsrotsbyråkraten att skapa en individualiserad relation till klienten.

Klientrelationen

Johansson (2007) utgår från att individen som klient uppstår genom att gräsrotsbyråkraten förvandlar individen till ett för organisationen hanterligt format och att kontakten kräver en relation. Klientrelationen kännetecknas av sin dubbla karaktär av att på en och samma gång vara en kontakt mellan två människor och ett förhållande mellan organisation och klient. Klientrelationen är en speciell typ av social relation som bevarar vissa avseenden av klienten som individ. Så fort klienten slutar att ha en relation med organisationen så blir klienten ett fall eller ärende. Fallet är ett ting som gräsrotsbyråkraten kan hantera utan påverkan medan klienten är en konkret person som, ju oftare den träffar gräsrotsbyråkraten, får karaktären av en unik individ. Detta är beroende av antal tillfällen, varaktighet och intensiteten av kontakten. Johansson (2007) har skapat fem olika dimensioner som visar på skillnader mellan hur relationen kommer till uttryck i olika organisationer. Johansson (2007) beskriver det som förståelsen av klientrelationens strukturella kontext. Dimensionerna är regelbundenhet, specialiseringsgrad, tid per ärende, intresseinriktning och avstånd.

De fem dimensionerna som beskriver relationen

De fem dimensionerna utgår från den sociala relationen mellan gräsrotsbyråkrat och klient. I en social relation bär individerna med sig bilder av idealtyper som är baserade på förförståelse och tolkningsramar. I en klientrelation är dessa beroende av de administrativa kategorierna som inskränker gräsrotsbyråkratens handlingsutrymme och relationens inriktning. De administrativa kategorierna har en relativ oföränderlighet som begränsar handlingsfriheten för båda parterna. Hur stark denna begränsande effekt är beror på utformningen av de administrativa kategorierna, vilka styrs av de första två dimensionerna *regel-bundenhet* och *specialiseringsgrad*. Regelbundenheten avser att beskriva de regler som gräsrotsbyråkraterna har att förhålla sig till och hur de begränsar det praktiska arbetet. Specialiseringsgraden beskriver hur gräsrotsbyråkraten

ger utrymme för individualitet utifrån prioritering mellan informationsinsamlingens struktur och klientens speciella omständigheter. Den tredje kategorin *tid per ärende* visar på hur det är möjligt att hantera ärendena, individualiserat, utifrån ett tidsperspektiv. Den fjärde dimensionen rör organisationens *intresseorientering* i förhållandet mellan service och kontroll och i vilken mån man tar hänsyn till klienternas eller organisationens intresse i första hand. Den femte dimensionen, *avstånd*, beskriver distansen till klienten utifrån begreppen närhet och varaktighet. Ju större närhet och ju längre varaktighet i relationen desto mer situationsanpassad blir klientservicen. Det innebär samtidigt ökad tidsåtgång, vilket inte alltid är möjligt.

4. Metod och metodologiska överväganden

4.1 Val av metod

Utgångspunkten i valet av metod bör vara att det harmonierar med studiens forskningsämne (Kvale 2014). Denna studie avser att fånga socialsekreterarnas förståelse av ungas idrottande i förhållande till de arbete de utför, utredningsarbete. Fokus ligger på studiedeltagarens meningsskapande och tolkning av ämnet vilket pekar mot en kvalitativ ansats. Inom kvalitativ forskning önskar man få tillgång till människans medvetande och försöka se världen genom studiedeltagarens ögon (Bryman 2011). Valet av en kvalitativ ansats grundar sig därmed i studiens grundläggande syfte.

Mer specifikt har jag valt att använda mig av intervjuer. Kvale (2014) menar att intervjun kan användas när ämnet berör olika aspekter av mänsklig erfarenhet och är ofta sammankopplat med forskningsfrågor som rör ordet *hur*. Grundläggande för valet av intervju som metod borde därmed vara att forskningsfrågorna har en grundläggande analytisk strävan. Genom intervjun kan deltagaren tillskriva mening till sina erfarenheter och livsvärldar (Eriksson-Zetterquist & Ahrne 2011). Att låta deltagaren definiera sin verklighet är av intresse utifrån min studie då det är socialsekreterarnas beskrivningar som är i fokus. I den kvalitativa intervjun ligger tyngden på studiedeltagarens egen uppfattning och synsätt (Bryman 2011). Den kvalitativa intervjun fokuserar lika mycket på explicita beskrivningar och fakta som det som sägs mellan raderna. Vidare är meningen med intervju inte att erhålla fasta beskrivningar utan att fånga nyanserna av ett fenomen (Kvale 2014). I förhållande till min studie kan intervjun som metod belysa många intressanta aspekter av socialsekreterarnas förståelseram och meningsskapande och inte bara deras faktiska användande av idrotten i utredningsarbetet.

Det finns olika faktorer som styr valet av intervjuform. Då mina frågeställningar har ett visst fokus så finns anledning att använda intervjuer med viss struktur. Också det faktum att jag vill

intervjua flera personer och kunna se variationer i svaren pekar mot viss struktur (Bryman 2011, Eriksson-Zetterquist & Ahrne 2011). Kvale (2014) gör en annan jämförelse för att urskilja vilken intervjuform som passar bäst och gör en åtskillnad mellan hypotesprövande och explorativ intervju. Den hypotesprövande intervjun används exempelvis för att upptäcka skillnader mellan grupper och göra jämförelser vilket kräver struktur. Den explorativa intervjun används exempelvis för att kartlägga ett område och kräver därmed mindre struktur. Studiens syfte är i första hand att upptäcka ett område som ska definieras av intervjupersonerna vilket kräver mindre struktur. Mot bakgrund av detta har jag valt att använda mig av semistrukturerade intervjuer. Det ger mig också möjlighet att använda mig av en intervjuguide och ha tydliga teman för samtalet samtidigt som samtalet kan styras av att studiedeltagaren får associera fritt till berörda teman och frågor (Bryman 2011).

4.2 Urval och genomförande

Det har inte varit av intresse att få ett populationsmässigt representativt urval, utan istället att få tag i så många individer som är relevanta utifrån studiens syfte. Kvale (2014:156) skriver, ”Intervjua så många personer som du behöver för att ta reda på vad du behöver veta”. Svaret på frågan om hur många intervjuer som krävs är därmed flytande och behöver bestämmas i förhållande till varje enskild studie. Men det verkar också som att fler intervjuer inte nödvändigtvis behöver vara bättre då noggrann förberedelse och analys kan ge mer från varje enskild intervju (Kvale 2014). Rekommendationerna som jag fick från Lunds universitet var att intervjua fyra till åtta deltagare. Dessa siffror är bestämda i förhållande till vad som är möjligt utifrån en tidsaspekt på två månader. Urvalet begränsades också av tillgängligheten till studiedeltagare. Jag valde därmed att initiera intervjuer med fyra personer och öka antalet om det krävdes utifrån uppsatsens syfte. Min uppfattning var att fyra intervjuer räckte.

Utgångspunkten i mitt urval har varit att hitta intervjupersoner som är relevanta utifrån studiens syfte. De personer som är relevanta att intervjua är socialsekreterare som gör utredningar på ungdomar. Möjligheten att styra urvalet begränsades genom att intervjupersonerna var tvungna att finnas tillgängliga under studiens genomförande, mars-maj 2016. När jag tog kontakt med olika socialtjänstkontor var ett vanligt förekommande svar att de inte hade möjlighet att medverka på grund av arbetsbelastningen. Då tillgängligheten fick styra urvalet blev det ett bekvämlighetsurval (Bryman 2011).

Jag valde att göra mitt urval baserat på geografisk närhet så att intervjuerna kan göras ansikte mot ansikte. Det var också avgörande att socialtjänsten i kommunen arbetade utifrån BBIC. Till

en början valde jag Malmö kommun som är uppdelad i fem olika stadsdelsförvaltningar- innerstaden, norr, söder, väster och öster. Jag valde att ta kontakt via mail med enhetscheferna för utredningsverksamheten med inriktning på ungdomar 13-20 år (se bilaga 1). Cheferna förde sedan vidare informationen till sina anställda om de ansåg att deras avdelning hade möjlighet att medverka. Genom denna metod fick jag kontakt med två chefer som ville skicka ut mail till sina anställda och slutligen en handläggare som ville medverka. Anledningen, som jag fick beskriven för mig, till att förvaltningarna eller handläggarna inte kunde medverka var att arbetsbelastningen var hög och arbetssituationen pressad.

För att kunna genomföra studien var jag därför tvungen att utöka mitt urval till fler kommuner. Jag började också kontakta enhetscheferna via telefon och de som inte svarade efter flertalet samtal under olika dagar spelade jag in meddelande på telefonsvarare där jag beskrev mitt ärende, att ytterligare upplysningar fanns i mailet och att de gärna fick kontakta mig. En enhetschef valde att ta upp frågan på ett möte med alla handläggare närvarande vilket resulterade i kontakt med två studiedeltagare. För att få tag på ytterligare studiedeltagare utökades urvalet till ytterligare fler kommuner. Endast ett fåtal kommuner i Skåne valdes då bort med anledningen av svårigheter för mig att ta mig dit. Till de kommuner som inte hade svarat via telefon eller mail skickades ytterligare ett mail ut med vädjan om att de skulle ge besked om medverkan. Flera svar uteblev och några kommuner meddelade att de inte kunde medverka. Ytterligare en deltagare kom till genom tips från en vän som sedan kontaktades via Facebook. Hen fick sedan mailet för deltagande i studie via sin arbetsmail med samma information som till övriga deltagare.

Intervjuerna genomfördes med fyra socialsekreterare från två olika kommuner, men tre olika socialtjänstkontor. Två av intervjuerna genomfördes i samtalsrum vid intervjupersonernas arbetsplatser och två av intervjuerna genomfördes i grupprum på Lunds socialhögskola. Intervjuerna planerades ta ca 1 timme och genomfördes på från 45 minuter till 1 timme och 15 minuter. Variationerna i tid uppfattade jag var beroende av intervjupersonens intresse, engagemang och kunskap. Jag använde mig av en intervjuguide med fyra olika teman, *bakgrund, kunskap om ungas idrottande, idrott i förhållande till utredningsarbete och Ungdomars relation/syn och föräldrars syn på idrott* (se bilaga 2). Varje tema hade sedan underteman och frågor. Intervjuerna styrdes av de intervjuernas svar och resonemang och många gånger gick områdena och svaren in i varandra. Efter varje intervju berättade jag mer om syftet med studien vilket ofta ledde fram till att fler tankar och resonemang yttrades. Intervjuerna spelades in och transkriberades utan problem. Av de deltagande var två män och

två kvinnor. I min analys har jag valt att ge alla mansnamn för att öka anonymiteten och försvåra identifieringen. Det fanns ingen väsentlig skillnad mellan könen i svaren de intervjuade gav. De intervjuade benämns Lars, Gustav, Jörgen och Robert.

Bearbetning och analys av data

Materialet har bearbetats och analyserats i flera steg. Bearbetningen av intervjuerna inleddes med att de transkriberades i sin helhet. Materialet lästes igenom flertalet gånger för att jag skulle kunna bilda mig en uppfattning om möjliga teman att koda materialet efter. Kodning är ett sätt att förstå sitt material genom att kategorier skapas för att sortera empirin (May 2013). Eftersom området i princip är utforskat har temana främst skapats utifrån materialet. Materialet kodades utifrån egna tolkningar av intressanta teman med hänsyn till intervjupersonernas resonemang och uppsatsens frågeställningar. Ytterligare kodning gjordes i samband med det teoretiska valet och med begrepp från teorin.

Analysen är uppdelad i tre delar utifrån uppsatsens frågeställningar. De två inledande delarna av analysen har genomförts i förhållande till egna tolkningar av intressanta aspekter av de intervjuades resonemang. Det finns ingen teoretisk förankring kring denna del av analysen. Det påverkar analysen såtillvida att frågan om varför blir svår att besvara. Samt att begrepp eller perspektiv inte är vägledande i analysen. Jag anser dock att en viktig del av det insamlade materialet hade gått förlorat om analysen hade begränsats till den teori som valts. Det teoretiska valet har vuxit fram genom bearbetningen av materialet och kopplas till analysens tredje del som handlar om socialsekreterarnas handlingsutrymme. Här blir begrepp och perspektiv från teorin vägledande för analysen. Citat från intervjuerna har använts för att underbygga mina resonemang. Ibland har mindre redigeringar av språket gjorts utan att ge avkall på betydelsen. Vid ett fåtal tillfällen har delar av citaten tagits bort. Anledningen till detta är att citaten varit väldigt långa och att allt inte har varit relevant att visa, det har då markerats med [...].

4.3 Metoddiskussion

May (2013) skriver att intervjun bör användas som ett medel för att förstå hur människor gör sin sociala värld begriplig och hur de handlar i den. Kritiken gentemot intervjun som metod hamnar därmed i att det vi får tillgång till genom intervjun är en efterkonstruktion av händelser. Intervjupersonen väljer i viss mån vad den vill berätta men det kan också finnas händelser eller omständigheter som inte är medvetengjorda (May 2013). Flera av de intervjuade uttryckte att de inte hade så mycket att berätta om ämnet. De hade också erfarenhet av kollegor som hade reagerat på studiedeltagandet negativt. Jag uppfattade att det till viss del påverkade intervjuerna

och deltagarnas osäkerhet i förhållande till ämnet. Men det visade sig också att deltagarna alltid hade saker att berätta med beröringspunkter till ämnet.

May (2013) skriver att intervjun som metod kräver mycket av respondenten. Att få tillgång till intervjupersonens förståelseram kan låta fint men det kräver att personen har kunskapen som efterfrågas, är medveten om vad som krävs i rollen och motiverad att delta i undersökningen, annars kan intervjun bli fruktlös (May 2013). Bara en sådan sak som att bli inspelad kan skapa oro hos intervjupersonen (Bryman 2011). Jag har haft mailkontakt med intervjupersonerna och berättat om mig själv och uppsatsen för att ge en tydlig bild av vad som förväntas. Jag har också valt att låta intervjupersonerna ta del av frågorna som kommer att beröras så att de kan förbereda sig inför intervjuerna. May (2013) framhåller att det är viktigt att det finns förtroende och samarbete för att intervjupersonen ska vilja och våga öppna upp sig. Intervjuerna har varit olika långa och de intervjuade har haft olika mycket att säga. Alla de intervjuade har efteråt fått frågan om hur de upplevde intervjun och de intervjuade har sagt att det var bra.

Jag anser att den semistrukturerade intervjun blev ett lyckat medel för att nå studiens syfte. Den semistrukturerade intervjun ger i grunden möjlighet till en djupare förståelse av intervjupersonens resonemang. Eftersom intervjun inte följer ett standardiserat schema finns utrymme att återkoppla till det intervjupersonen säger och begripliggöra intervjupersonens förståelseram (May 2013). På så sätt skapas utrymme för intervjupersonen att förmedla sin förståelse på sina villkor. De intervjuade var ofta inne på olika teman samtidigt och vissa kunde fråga om de skulle vänta med att gå in på ett område då det kom senare i intervjun. Min reaktion var att låta intervjupersonen fortsätta vilket tycktes bygga bredare och djupare resonemang kring olika frågor. De intervjuades svar var långa och knöt olika områden till varandra.

Metodens tillförlitlighet

Det finns olika ståndpunkter för vilka begrepp som bör användas när man pratar om metodens tillförlitlighet inom kvalitativ forskning. Bryman (2011) beskriver fyra olika kriterier som vuxit fram ur kritiken mot att använda begrepp från den kvantitativa forskningen utifrån att det kan finnas mer än en möjlig beskrivning av verkligheten. Dessa är trovärdighet, överförbarhet, pålitlighet och möjlighet att styrka och konfirmera.

Trovärdighet innebär att studien bör visa sannolika resultat eftersom det kan finnas många alternativa sätt att beskriva den verklighet som studeras och att de regler som finns har följts (Bryman 2011). Under intervjuerna använde jag mig av en tillbakareflekterande metod för att bekräfta att jag hade uppfattat intervjupersonens utsagor som de önskade (May 2013). Genom

att tydligt visa mitt tillvägagångssätt genom hela studien från metodavsnitt till analys har jag avsett att skapa trovärdighet kring resultaten av studien.

Överförbarhet handlar om möjligheten att generalisera forskningsresultat till andra kontexter (Bryman 2011). Normalt sett finns ingen direkt överförbarhet mellan olika kontexter då man använt sig av kvalitativ metod. Rekommendationen i förhållande till överförbarhet är därför att forskaren använder sig av fylliga och detaljerade beskrivningar av den kultur som forskaren tagit del av så att det direkt blir tydligt hur pass överförbara resultaten är till en annan miljö. I min analys har jag därför så detaljrikt som möjligt beskrivit detta.

Begreppet pålitlighet innebär ett det ska gå att applicera ett granskande synsätt på studien och att forskningsprocessen ska synliggöras (Bryman 2011). Vikten av att skriva ut hur processen fortgått i exempelvis metodavsnitt har inte förbisetts i denna studie. Processen har också följts av handledare. Den slutgiltiga rapporten kommer sedan att granskas av opponenter och examineras av en examinator som inte har varit delaktig i uppsatsprocessen.

Möjlighet att styrka och konfirmera innebär att forskaren visar att den agerat i god tro (Bryman 2011). Detta betyder att personliga intressen och värderingar inte ska få styra utförande eller slutsatser i en undersökning. Genom att ha en tydlig transparens i tillvägagångssätt och utförande i uppsatsen anser jag att möjligheten finns. Samtidigt vill jag vara öppen med min relation till och intressen för studien. Intresset för idrott inom socialt arbete föddes å ena sidan ur en lång period som aktiv idrottare och tränare i en handbollsförening. Å andra sidan genom socionomutbildningens praktiktermin som jag gjorde på en barn- och ungdomsinstitution som gör barnavårdsutredningar på uppdrag av socialtjänsten. Frågor väcktes kring hur man arbetade och såg på barnens relation till idrott. Min uppfattning var att man sällan problematiserade barnens relation till idrott vilket väckte intresset för att undersöka saken närmare. Mitt intresse för studien gör mig inte oberoende av min förförståelse men medveten om den. Samtidigt kan det vara positivt att röra sig inom ett område som jag kan relatera till för att se intressanta aspekter.

4.4 Forskningsetiska överväganden

Innan ett forskningsprojekt, om än i liten skala, tar form behöver man överväga två grundläggande etiska krav, forskningskravet gentemot individskyddskravet. Kraven innebär att forskning om samhället behöver bedrivas men inte på bekostnad av individers utsatthet (Vetenskapsrådet 2014). I förhållande till min studie kan det anses nödvändigt att socialsekreterarnas kunskaper om ungdomars idrottande tas till vara då det är de som har direkt

kontakt med gruppen. Socialsekreterarna kan inte heller anses vara en direkt utsatt grupp i samhället som därav skulle kunna ta skada av att medverka. Trots det kan man spekulera i negativa konsekvenser som skulle kunna uppstå för gruppen, exempelvis då de refererar till sin arbetsplats. För att skydda de inblandade från potentiella negativa konsekvenser finns fyra allmänna huvudkrav, informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet (Bryman 2011, Vetenskapsrådet 2014). Här nedan kommer jag redogöra för hur jag tagit hänsyn till dessa för att stärka individskyddet i förhållande till min uppsats.

Informationskravet innebär att personer som är med i undersökningen informeras om undersökningens syfte, moment som ingår och att deltagandet är frivilligt (Bryman 2011). Genom min första kontakt med de intervjuade via mail redogjorde jag för deltagandets innebörd i förhållande till studien. Deltagarna hade möjlighet att ställa frågor via mail men också att kontakta mig via telefon. Vid intervjuens genomförande informerade jag igen om studiens syfte, att intervjun, med deras godkännande, kommer att spelas in och att deras svar kommer att användas i studien och kan komma att citeras. De informerades också om att deltagandet är frivilligt och att de när som helst kan välja att inte medverka och välja att inte svara på frågor.

Enligt etikprövningslagen får forskning bara genomföras om forskningspersonen har samtyckt till deltagandet (Bryman 2011). Det är viktigt att deltagaren får så mycket information som möjligt om undersökningen för att de på basis av sin kunskap ska kunna tacka ja eller neka. Det gäller då bland annat att personen fått information om metoden och möjliga risker (Lövgren, Kalman & Sauer 2012). Hur studiedeltagarna har informerats förklarades ovan.

Konfidentialitetskravet uppnås genom att obehöriga inte kan komma åt deltagarnas personuppgifter (Bryman 2011). Undersökningens delar har förvarats på min personliga dator utan tillgång för andra. Deltagarnas personuppgifter har dessutom inte varit synliga i förhållande till materialet. Nyttjandekravet innebär att uppgifter kring studiedeltagarna enbart får användas för forskningsändamålet (Bryman 2011). Det insamlade materialet har inte använts för andra ändamål än för denna studie.

5. Resultat och analys

I analys och resultatdelen avser jag att närma mig att besvara uppsatsens tre frågeställningar. De två första, om socialsekreterarnas kunskap och syn på ungdomars idrottande, analyseras i förhållande till den forskning som finns på området. Framställningen avser att vara beskrivande och kritisk, dock finns det inte något teoretiskt ramverk att förhålla resultaten till. Resultaten bör dock betraktas tillsammans med den sista delen av analysen där socialsekreterarnas svar får

ny innebörd utifrån teorin. Teorin beskriver socialsekreterarnas organisatoriska förutsättningar att ta med frågor om idrott i utredningsarbete. Den sista delen är därför uppdelad efter Johanssons (2007) fem dimensioner - regel-bundenhet, specialiseringsgrad, tid per ärende, intresseorientering och avstånd.

5.1 Kunskap kring ungas idrottande

Alla socialsekreterarna hade en egen relation till idrott. Tre av dem hade idrottat som ungdomar i flera år inom organiserade idrotter och en hade under hela sitt liv sysslat med spontanidrott och var fortfarande aktiv. När de intervjuade fick frågan om grunden till deras kunskapsbas svarade samtliga att det delvis grundades i deras egna erfarenheter men att det också baserades på de idrottande ungdomar de hade stött på i sitt arbete. En av de intervjuade kopplade uppfattningen till samhällets syn på idrott och belyste samtidigt att kunskap om ungas idrottande inte var något man fick genom socionomutbildningen eller interna utbildningar på arbetsplatsen. En av de intervjuade trodde att andra professioner i socialt arbete hade mer kunskap om ungas idrottande, inom öppenvården och ekonomiskt bistånd. Jag skulle därmed vilja säga att socialsekreterarnas kunskap har svagt fäste i samtida forskning om ungas idrottande.

Trots det kunde de alla nämna vissa positiva och negativa aspekter med idrottande. Återkommande för alla fyra var synen på idrott som något fysiskt och psykiskt hälsofrämjande. Jörgen kopplade samman idrott med att skapa rutiner för sömn och mat, öka koncentrationsförmågan, ökad kroppskänedom och att kunna slappna av då man ansträngt sig fysiskt. Jörgens resonemang är svårt att generalisera utifrån att många beskrivningar främst är personliga upplevelser man kan ha av att träna. Robert framhävde att unga drar ner på rökning då de börjar träna. Av Gustav kopplades idrott samman med att prestera bättre i skolan. Forskningen visar att idrotten kan påverka psykiskt och fysiskt mående och ha en positiv effekt på skolan (Jfr Engström 2007; Larsson 2008; Stattin & Özdemir 2012; Thedin Jakobsson 2015).

När de intervjuade pratade om idrottens risker var två svar utmärkande:

Jörgen: Om det finns mer risker med det än vanligt liv känner jag inte till dem. Jag har aldrig, jag kan inte minnas något ärende, någon uppgift, någon anmälan, att det var en, att vi har tänkt oh det är bättre att du inte är med i den här.

Gustav: Alltså jag har funderat på det. Jag vet inte, det är jätte svårt. Man pratar ju ofta om det att det bara är positivt. Alltså det negativa skulle ju kunna vara om man har, om där är en grupp som inte fungerar, alltså att det blir ett negativt sammanhang istället av olika anledningar. Det kanske är så att man bara fokuserar på sin idrott och inte på annat. Att det blir liksom för mycket av det.

Jörgen beskriver att det inte finns några risker med idrott, i alla fall inte i förhållande till socialt utsatta individer. Gustavs resonemang tyder på att han inte har kunskap om de specifika riskerna men att han kan se att det skulle kunna uppstå vissa problem. Robert var den som kunde framhålla mer specifika negativa aspekter av idrotten:

Robert: Det finns risker med idrottande, jag kan inte riktigt den här biten med hur det ser ut med anabola steroider och sånt här till exempel. Men det finns olika substanser som ger större muskelmassa till exempel och det är en risk. Jag vet inte hur frekvent det är, jag har inte stött på det bland någon av mina ungdomar så jag tror inte att det är så vanligt, men det förekommer säkerligen. Det är en mycket liten risk tänker jag. Eller okänd, jag kanske ska undersöka det. Men en risk är ju också att du misslyckas i en sport. Det blir ett nederlag för dig. Och det har jag sett. Och det är en betydande risk.

De risker som Robert pratar om har också stöd i forskningen. Det finns en risk att idrottande individer använder prestationshöjande medel (Carlsson 2004; Engström 2007; Dean & Rowen 2014). Robert beskrivning tyder dock på att han inte är medveten om utsträckningen eller mekanismerna bakom detta. Forskningen visar också att det kan vara en stor uppoffring att tvingas sluta med idrott (Larsson; 2002;2008; Bäckström 2002; Engström 2007). Det visade sig i intervjun med Robert att han hade träffat en ungdom, i sitt arbete som socialsekreterare, som hade tvingats sluta med idrotten så som han beskriver. Utifrån detta är det tydligt att Robert, precis som de andra socialsekreterarna, baserar sina tankar om idrotten på egna erfarenheter och tankar.

När Lars, Gustav och Jörgen fick frågan om vad idrotten kunde betyda för ungdomar med olika problematik gav de alla exempel på ungdomar med ADHD(Attention Deficit/Hyperactivity Disorder) som en grupp med särskilda förutsättningar. Lars och Gustav tog upp positiva aspekter som att ungdomar med ADHD blir hjälpta av att träna, exempelvis genom att bli av med överskottsenergi. Jörgen hade en mer nyanserad bild och beskrev det såhär;

Jörgen: Jag vet att det här med ADHD att det är väldigt olika idéer om hur man ska. Som vissa menar att sätta barn i någon aktivitet och inte sällan kan det vara en kampsport eller någonting som vissa tänker, medan andra menar att absolut inte, de barnen ska göra något mer fridfullt.

Lars hade mer bestämda uppfattningar att idrott inte var bra för vissa grupper och nämnde personer med ätstörningar och social fobi medan han ansåg att det var bra för personer med undervikt och ADHD, utan någon systematisk förklaring till varför. Det är märkbart att uppfattningen om idrottens betydelse för ungdomar med olika problematik skiljer sig åt mellan de intervjuade. I förhållande till detta valde Robert istället att prata om att inte kategorisera ungdomar,

Robert: Jag försöker att inte kategorisera människor. [...] Du har redan ett koncept om vad som triggat det här barnet eller ungdomen och vad som skulle vara bra och så vidare. Det är svårt att veta. Idrott är inte alltid det som. Det finns de som spelar i orkester eller är med i någon spelförening som spelar rollspel eller brädspel och som tycker det är jätteroligt. Det kanske är det bästa för den ungdomen.

Robert beskriver att han inte vill kategorisera människor med en betydelse i detta sammanhang att han inte vill ge idrotten särskild betydelse utan att han hellre gör en individuell bedömning kring vad som är bra. Lars var också en av de som gjorde jämförelser med andra aktiviteter och framhöll att alla fritidsaktiviteter kan vara bra. Att göra en individuell bedömning kan vara betydelsefullt. Vad som kan vara problematiskt med en sådan beskrivning är att det inte är kopplat till utvecklingsmässiga aspekter av aktiviteten. Forskningen visar att det finns betydelsefulla fördelar med idrotter, socialt, psykologiskt och medicinskt (Jfr Özdemir och Stattin 2012; Ekholm 2013; Engström 2007; 2014). Det borde därför finnas intresse i att begrunda betydelsen av olika aktiviteter och att se fördelarna med exempelvis idrott utifrån olika aspekter.

Något som alla de intervjuade hade en uppfattning om var idrottens sociala betydelse. Den sociala betydelsen framhölls av Robert och Gustav som det som de hade mest kunskap om när det kom till idrotten. Anledningen till detta beskrevs vara att de arbetade mest med, och tittade på, det sociala. Det som nämndes som positivt var att ingå i ett lag och att ingå i ett socialt sammanhang. Gustav var den enda som var inne på att idrotten kunde ha ett samband till att förebygga kriminalitet. Detta har ett visst stöd i forskningen då idrott kan ha en potentiellt

gynnande effekt på asocialt beteende och att idrottande ungdomar genomför färre kriminella handlingar, dock är idrotten inte generellt förebyggande (Stattin & Özdemir 2012; Ekholm 2013). De negativa aspekterna kopplades främst till socialt utsatta ungdomar och beskrevs vara att misslyckas och att det blir ännu ett nederlag, och att det är ännu ett sammanhang där individen inte fungerar socialt. Det är möjligt att idrotten kan reproducera sociala skillnader för socialt utsatta individer och att de kan ha känslor av misslyckande och inkompetens (Haydenhuyse & Theeboom & Coalter 2012; Kelley 2012). Men det finns också flera andra aspekter av idrottens sociala betydelse som inte berördes (Jfr Persson 2006; Stattin & Özdemir 2012; Ekholm 2013).

De intervjuade beskrev skillnader mellan olika idrotter i förhållande till vilken betydelse de har. Lars beskrev det såhär:

Lars: Ja det är det ju och sen tänker man olika idrotter så är det ju kampsport till exempel är det ju många som håller på med. Det är ju olika på idrott och idrott. I lagsport så får man ett socialt sammanhang, det är nolltolerans på alkohol och droger, såna saker. Det är bra. Kampsport, gym, det är lite annat, det är fortfarande en idrott och fortfarande träning, men där har man då sett risker i att vissa som går på kampsport kanske använder det utanför idrotten och det är inte helt lämpligt.

Lars resonemang om olika idrotter är svagt uppbyggt och verkar inte ha någon forskningsmässig grund. Däremot berättade han vid ett senare tillfälle att en av ungdomarna han mött hade sysslat med kampsport och använt sig av det utanför vilket tyder på att Lars baserar sitt uttalande på egna erfarenheter. I förhållande till alkohol och droger, som är fråga om att förmedla värderingar visar forskningen att det är beroende av den idrottsliga miljön och inte idrotten i sig (Norberg 2007, Stattin & Özdemir 2012, Ekholm 2013). Robert var inne på att lagidrott mer tränar det kognitiva, ger en annan interaktion och gemenskap medan kontaktsport kräver hänsyn, mognad och inre balans men mindre socialt. I förhållande till exemplet ovan ger Robert en annan, mer positiv bild av kampsport. De båda hade i grunden olika personliga erfarenheter av idrotten. Att olika idrotter och idrottsliga miljöer påverkar ungdomar på olika sätt är visat inom forskningen (Stattin & Özdemir; Ekholm 2013). Men de intervjuades uppfattningar om olika idrotter verkade i stor mån baseras på egna erfarenhet från såväl eget liv som yrkesliv. Att socialsekreterarna har föreställningar om bra och dåligt i förhållande till olika idrotter utan att i grunden ha forskningsmässig kunskap torde öka risken för felbedömningar. Då idrottens värde inte konkretiseras riskerar det också att förbises.

5.2 Idrott i utredningsarbete

Idrottens betydelse för ungdomar med sociala problem var ett helt annat diskussionsområde än den allmänna kunskapen kring idrott. En av de viktigaste slutsatserna kring detta var att idrotten oftast inte var förekommande i klienternas liv och de intervjuade inte hade fler än ett par exempel att knyta sina resonemang kring.

De intervjuades beskrivningar av idrott för socialt utsatta ungdomar visade att de uppfattade att de idrottar i väldigt liten utsträckning. Två av de intervjuade hade näst intill ingen erfarenhet av att träffa ungdomar som hade ett intresse för eller utövade idrott medan två hade mer blandade erfarenheter. Alla var dock överens om att det förekom i väldigt liten utsträckning:

Gustav: Alltså jag har inte så många exempel från mitt eget jobb med idrott så.

Lars: Alltså nu är det ganska få som har en idrott eller som rent allmänt rör på sig.

Lars: Det är inte vanligt förekommande att de har någon idrott eller fritidsaktivitet över huvud taget.

Jörgen: Men som sagt jag skulle ändå säga att min känsla är, de ärende jag har haft under åren, jag skulle säga att det är väldigt få som faktiskt idrottar regelbundet.

Utifrån denna studie är det inte möjligt att fastställa vad anledningen är till att socialsekreterarna inte upplever att de träffar så många idrottsaktiva ungdomar dock kan det vara intressant att spekulera i förklaringar. Jörgen hade en uppfattning om att många av ungdomarna hade idrottat, men slutat. Forskningen visar att de flesta ungdomar någon gång varit i kontakt med föreningsidrotten, att antalet är högst vid 13-års ålder och att så många som nio av tio ungdomar rör på sig vid 16-års ålder (Larsson 2008, Thedin Jakobsson 2015). Samtidigt finns det också forskning som visar att socialt utsatta inte idrottar i samma utsträckning som andra (Paylor 2010). De intervjuade pratade om att det kunde finnas specifika orsaker till varför socialt utsatta ungdomar inte idrottar då det krävs vissa förutsättningar för att kunna vara med. Orsakerna som togs upp av de intervjuade var att ungdomarna hade självbildsproblematik, att de inte ha råd p.g.a. familjens ekonomiska förutsättningar samt frånvarande kultur bland familj och vänner.

Gustav: Men det kanske inte finns så mycket kultur liksom i den familjen eller bland deras kompisar eller i den skolan, eller vad det nu kan vara. Att det är

något som man ska ha eller som är bra. Jag har inte uppfattningen om att det är speciellt viktigt egentligen. Men igen, det kanske är för att vi inte heller lägger någon vikt vid det. Eller det gör vi ju, men kanske inte jättemycket.

Lars: Och sen vad det beror på det vet jag ju inte om det är ekonomiskt, från alltså att man inte har råd att vara med i en förening eller om det är att. Jag vet inte.

De intervjuades svar verkar ha en viss osäkerhet och de har inte någon tydlig bild av vad det specifikt är som gör att socialt utsatta ungdomar inte idrottar. Det finns forskningsresultat som visar att idrotten är socialt och ekonomisk segregerad och att idrottande generellt kräver personliga och sociala resurser, att kunna efterleva sociala normer och att ungdomen har bra socioekonomiska förutsättningar (Engström 2007; 2014; Larsson 2008; Thedin Jakobsson 2015). Och precis som en av de intervjuade framhävde har forskningen också visat att socialt utsatta ungdomar kan ha dålig självbild men också känslor av inkompetens och misslyckande (Haydenhuyse & Theeboom & Coalter 2012). Utifrån detta går det att spekulera i att socialt utsatta ungdomar kan ha svårare att medverka i föreningsidrott. Om det är så måste det dock problematiseras bättre både i forskningen och för den enskilda socialsekreteraren som möter ungdomarna.

Tre av de intervjuade verkade överens om att idrottens betydelse inom utredningsarbete var mycket liten, men i varierande grad gav de ändå uttryck för att det fanns ett visst utrymme för det. En av frågorna i intervjun handlade om var i utredningsarbetet som idrotten egentligen platsar. Socialsekreterarna pratade om det i relation till olika områden i BBIC. Området hälsa var återkommande i förhållande till motion. Under området utbildning genom att man tittar på ungdomens fritid och under familj- och sociala relationer i förhållande till umgängeskrets. En av de intervjuade var inne på att det kunde vara olika beroende på ärendets art var det hamnar och gav som exempel att det kunde hamna under känslö- och beteendemässig utveckling om det var en person med ätstörningsproblematik. Att frågor om idrott kan frammana viktiga aspekter av ungdomarnas liv utifrån flera områden som socialtjänsten avser undersöka tyder ändå på att det kan vara viktigt att fråga ungdomarna om. Samtidigt beskriver Jörgen att han inte har kunnat hitta något stöd i BBIC där idrotten specifikt anses vara ett skydd.

Jörgen: Vi pratar inte om ungdomar, vi pratar inte om småbarn, för mig ingår det i varenda utredning. Det kan vara klart från början att här är, här funkar allt utan problem och då kan vi inte prata om det. Men annars

som sagt, det här används väldigt mycket. Så vi kollar alltid där, och som du är inne på det här med olika områden. Den frågan, det finns ingen här, i de forskningsrapporter som de hänvisar till i den nya BBIC, det finns inget som jag har sett där det är ett skydd att idrotta.

Jörgens uppfattning om idrotten gör att han nästintill alltid gör det till en del i utredningen. Socialsekreterarna i denna studie hade alla olika tankar om vikten av att ha med frågor om idrott i utredningsarbetet. Allt från att det, som Jörgen beskriver, alltid är en del av utredningen till att betydelsen är individuell eller att det inte nämns alls om det inte är ett intresse som ungdomen har. Att det enligt socialsekreterarnas beskrivningar kan skilja så markant är anmärkningsvärt. Samtidigt så berättade socialsekreterarna att det var vanligt att ungdomen hade behov av att hitta en fritidsaktivitet som inbegrep motion och att det därför ofta blev en insats. Robert beskrev sedan något intressant utifrån uppföljningen av en sådan insats:

Robert: Men det är också. Man skulle kunnat få in jättemycket underlag och kunna fastställa väldigt mycket mer ur betydelsen. Alltså vilken betydelse idrotten har när man har det som intervention och såhär. Men problemet är att man inte följer upp idrotten på samma sätt som andra interventioner. Det är det att inom socialt arbete mäter man andra faktorer. Att man sätter in det som en insats men man följer inte upp det på samma sätt.

Roberts beskrivning, som också stöds av resonemang från de andra studiedeltagarna, visar att idrotten som insats inte verkar användas i rehabiliterande syfte. Det verkar som att det enbart används för att öka upp ungdomens aktivitetsnivå. Forskning kring idrott i socialt arbete visar att idrott kan användas som intervention i rehabiliteringssyfte och att det kan vara ett verksamt medel för att nå ungdomarna (Östnäs 1991, Andrews & Andrews 2005, Haydenhuyse & Theeboom & Coalter 2012).

Uppfattningen om idrottens betydelse har visat sig vara det som skiljer sig mest mellan socialsekreterarna. En förklaring till det kan vara att de intervjuade hade varierande erfarenhet av utredningsarbete. Två hade arbetat i ca 6 månader, en i 10 månader och en i 5 år men hade varit en del av samma organisation i 12 år innan dess. Att socialsekreterarna inte verkar ha en gemensam syn på eller sätt att arbeta med idrott i utredningsarbete borde ses som en risk för att de kan missa viktiga aspekter och för att godtycke får värdera betydelsen. De intervjuades beskrivningar pekar mot att det är strukturella faktorer som gör att synen på idrotten skiljer sig åt då det inte finns specifika riktlinjer att följa. Bilden som de intervjuade ger öppnar upp för

många frågor. En av de mest grundläggande frågorna är hur det kommer sig att de intervjuades uppfattningar om idrottens betydelse i utredningsarbete kan skilja sig åt så kraftigt. Svaret på detta borde gå att finna genom att titta på vilka möjligheter socialsekreterarna har att ta med frågor om idrott. Därför kommer nästa avsnitt av denna analys att handla om socialsekreterarnas handlingsutrymme.

5.3 Socialsekreterarnas handlingsutrymme

Framställningen kring idrottens betydelse i utredningsarbete visar att det inte finns en gemensam syn hos socialsekreterarna om vad som är betydelsefullt utifrån ungdomars fritid, eller vilken vikt som bör läggas vid ungas idrottande. Socialsekreterarnas olika förhållningssätt till ungdomarnas idrottande blir också en fråga om de strukturella förutsättningarna de har att handla olika och därmed vilket handlingsutrymme de har. I grunden är det en fråga om hur de väljer att sortera och hantera klienterna vilket de alla har belyst genom sina resonemang kring idrottens betydelse i utredningsarbete och för klientgruppen. Genom att titta på Johanssons (2007) fem dimensioner avser jag att närma mig socialsekreterarnas strukturella och individuella förutsättningar att konstruera klienten.

Framställningen nedan börjar med en beskrivning av *regel-bundenheten*. Avsnittet beskriver socialsekreterarnas förhållande till regler och hur det påverkar klientrelationen. Nästa avsnitt, *specialiseringsgraden*, visar hur socialsekreterarna förhåller sig till variationer, individualitet och vilka möjligheter de har att skapa en komplex problembild. Regel-bundenheten och specialiseringsgraden visar på handlingsutrymmets strukturella förutsättningar. Dimensionerna tid per ärende och intresseorientering visar hur flera olika krav och intressen gör sig gällande i klientrelationen. *Tid per ärende* avser att beskriva på vilka sätt socialsekreterarna förhåller sig till organisationens krav på masshantering. Utifrån begreppen service och kontroll beskriver *intresseorienteringen* hur socialsekreterarna förhåller sig till organisationens intresse i förhållande till klientgruppens intresse. Den sista dimensionen, *avståndet*, visar på kontakten mellan socialsekreterare och klient utifrån begreppen närhet och varaktighet. Närheten visar på hur mötet sker mellan socialsekreteraren och ungdomarna och varaktigheten avser hur ofta och länge kontakten hålls.

Regel-bundenhet

I intervjuerna har regler bara omnämnts ett fåtal gånger. Johanssons fråga om regel-bundenhet (2007) sträcker sig över ett spann där tjänstemannen å ena sidan använder strikt regel tillämpning och å andra sidan tänjer på reglerna, variationerna däremellan är förmodligen stora.

En av reglerna som omnämnts är att en utredning lagligt sett inte får ta mer än fyra månader. Gustav beskrev att utredningstiden begränsning ibland hindrar en individualiserad tillämplig då det inte ger utrymme att ta hänsyn till annat än det viktigaste.

Gustav: Ja men också jag tänker det som genomsyrar allt egentligen är ju att man på socialtjänsten inte har så mycket tid. Man har fyra månader på sig att utreda, men de fyra månaderna går väldigt snabbt och det är kanske inte så att föräldrarna och barnet dyker upp och man kanske bara hinner med ett samtal med barnet. Då kanske man pratar om andra saker. Så det kanske inte alltid hinns med.

Lars ger en annan bild av hur han hanterar regel-bundenhet i förhållande till att inte utreda mer än vad som är nödvändigt.

Lars: Nä inte för mig i alla fall. För att vi har, nu ska jag väl inte säga att vi har en policy men där är liksom en sådan här utred inte mer än vad som är nödvändigt. Men jag kommer alltid in på fritidsaktiviteter för att det är intressant att veta vad ungdomarna gör då de inte går i skolan. Finns det inget problem så utreder vi inte om skolan, vi frågar inte så mycket om den, vi frågar fortfarande om kompisarna i skolan men inte om lärande och så. Men liksom utanför skolan frågar jag alltid om. Jag tror att vi gör det generellt för att det är, ses som, väldigt viktigt vad man gör av sin tid.

Jörgen har också beskrivit den regel som Lars pratar om men utifrån en annan infallsvinkel. Jörgen väljer att prata om regeln i förhållande till BBIC.

Jörgen: Det kommer i så gott som samtliga utredningar, så det är bara en naturlig del av det. Nu är det så, vi ska utreda endast i den utsträckning som är rimlig och lämplig utifrån anmälan och oron. Men hälsa är så centralt i det hela så i nästan alla utredningar går vi in på hälsa i någon mån.

Handläggarna beskriver två olika regler som de har att förhålla sig till. Den ena är regeln om utredningstid på fyra månader och den andra är att utredarna inte ska utreda mer än nödvändigt. Regel-bundenheten verkar vara beroende av regelns art då regeln om fyra månader inte rymmer några tolkningsmöjligheter och därför är svår att förhålla sig till på annat sätt än att följa. Men att inte utreda mer än vad som är nödvändigt blir upp till handläggaren att tolka. I det senare fallet blir det som beskrivits i citaten ovan, olika förhållningssätt till att inbegripa frågor om

idrott. Trots att de arbetar inom samma organisation med samma regler och tillämpningsstrategier så tyder deras beskrivningar av arbetet på att de förhåller sig till regelbundenheten på olika sätt eller att reglerna påverkar dem på olika sätt. I förhållande till fyra månaders regeln kan det också vara så att arbetsbördan skiljer sig åt mellan arbetsplatserna och att det påverkar upplevelsen av att inte hinna med.

I förhållande till min empiri har jag också valt att använda begreppet regelbundenhet tillsammans med utredningsmallen BBIC. BBIC kan ses som en uppsättning regler eller struktur över vad som ska ingå i en utredning. Socialsekreterarna har flera gånger nämnt sitt förhållande till BBIC och vilket utrymme de har att själva utforma mallen i förhållande till idrott. I BBIC nämner Lars hälsa, utbildning och familj och sociala relationer som områden där idrotten kan vara viktig att fråga om:

Lars: Det är ju dels, alltså om man tänker på de olika områdena i BBIC, så är där ju dels hälsa. Där man pratar om, okej, utövar du någon idrott för att röra på dig. Då pratar man kost, motion och hälsa. Och sen i utbildning så ingår det fritid. I familj och sociala relationer ser man också vad har du för umgänge, vad brukar ni göra. Så det är ju liksom många olika delar där man kommer in på idrott och fritid.

Gustav beskriver att idrotten främst kommer in under området utbildning men att det också kan bero på vilken problematik ungdomen har var frågan om idrottsutövande hamnar.

Gustav: Jag skulle nog mer lägga det under utbildning, enligt BBIC ligger det under utbildning. Men det är ju olika, det kan också bero på vilken problematik det är för ungdomen. Det är kanske en som är anorektiker eller överviktig, då kanske det handlar mer om känslor eller beteende eller hälsa, det är olika. Så det är olika i olika ärenden egentligen hur mycket vikt man lägger vid det.

Roberts resonemang, att individualisera betydelsen, liknar Gustavs men han utgår från att det främst är under hälsa som idrotten utreds. Men alla förutom Robert drar paralleller till flera olika områden i BBIC. Jörgen beskriver att han inte har kunnat hitta information där det står att det är ett skydd att idrotta. Han beskrev vidare att det är för att de inom socialtjänsten inte ska övervärdera idrottens betydelse. Det verkar som att socialsekreterarna generellt inte vill övervärdera betydelsen trots att det finns flera olika områden där idrotten kan bidra med mycket olika kunskap kring ungdomarnas situation. Utifrån kunskapen som finns om idrottens

betydelse är det däremot tydligt att idrotten skulle kunna omnämnas i flera utav områdena. Det är troligtvis med anledning av detta, att socialsekreterarna själva avgör betydelsen, som socialsekreterarnas förhållningssätt till att titta på idrott i BBIC skiljer sig åt. Utifrån regelbundenheten tyder tillämpningen av BBIC på att det finns stora möjligheter att individualisera klientarbetet och betydelsen av idrott.

Genomgången kring regelbundenheten har visat att det inte finns särskilt många regler som begränsar socialsekreterarnas möjligheter att individualisera klientarbetet. Den enda helt begränsande regeln är den om att utredningen måste ske inom fyra månader. Regeln gör att några av socialsekreterarna inte anser sig ha tid att lägga vikt vid ungdomars idrotts vanor. Den andra regeln som är mer tolkningsbar, angående att inte utreda för mycket, kopplas lätt samman med socialsekreterarens egna värderingar. Utredarna ger då uttryck för att de värderar idrottens betydelse mycket olika. BBIC-mallen skapar möjlighet att i alla fall titta på hälsoaspekten av att idrotta men också att se flera fördelar och variationer utifrån olika aspekter av ungdomars utveckling. Detta är något som socialsekreterarna kan göra olika eftersom det inte finns några mer specifika riktlinjer kring exempelvis ungdomars idrottande. Variationerna är så pass stora att man kan säga att varje socialsekreterare själv har utrymme att tolka idrottens betydelse i ungdomarnas liv. Regelbundenheten visar att utredarna har stora möjligheter att situationsanpassa sitt arbete. Samtidigt kan socialsekreterarnas olika förhållningssätt leda till godtycklig tillämpning. Att så kan ske har visat sig i förhållande till socialsekreterarnas stora kunskapsvariationer kring idrott.

Specialiseringsgrad

Johansson (2007) skriver att ju färre variabler som betraktas som relevanta, desto mindre utrymme finns det för individualitet. När ett område är snävt specialiserat underlättar det informationsinsamlingen men det ger samtidigt mindre möjligheter för klienten att få gehör för speciella omständigheter. När många olika omständigheter betraktas finns utrymme att skapa en komplex problembild. För att underlätta arbetet kan det därför finnas en föreställning om klientens natur och förhållandet mellan orsak och verkan (Johansson 2007).

Alla socialsekreterarna hade en generell uppfattning om att ungdomar som blev aktuella för utredning hos socialtjänsten inte sysslade med idrott. De baserade sina erfarenheter på att de hade träffat väldigt få ungdomar som hade en idrottsaktivitet. Lars valde att jämföra idrott med andra aktiviteter:

Lars: Jag tänker nog inte, jag har svårt att se, okej. Idrott är en del i en fritidsaktivitet och jag tycker att en fritidsaktivitet är mycket mycket viktig att ha. Sen om det är att man spelar schack eller att man liksom går och stickar mössor ihop det spelar inte så stor roll. Men att man har någon fritidsaktivitet som man gör utanför skolan, utanför hemmet. Kanske inte utanför hemmet för jag tycker att spela något dataspel med andra människor är också.

Lars beskriver att han inte har en given syn på vad som är speciellt bra för en ungdom att göra på fritiden, utan att det kan vara olika och bra, så länge som det finns ett positivt intresse. Man kan se det som att Lars ger utrymme för individuella variationer eller som att han värderar allt aktiviteter lika trots att de kan ha olika innebörd. Gustav stod för samma typ av resonemang med skillnaden att han pratade om att det viktigaste var den sociala innebörden av en aktivitet:

Gustav: Ja, men jag tänker nog mest socialt. Det är liksom det vi jobbar med mycket, man jobbar visst, vi jobbar med hälsa också men det är egentligen mer sjukvården eller skolhälsovården som har hand om den fysiska delen, vi tittar mer på den sociala biten. Sen väger man ju alltid in hur man mår och vad man gör för att må bra. Men det är nog mer därför jag tänker på de sociala bitarna.

Det som gör Gustavs och Lars resonemang lika är att BBIC mallen ger utrymme för socialarbetarna att studera många olika aspekter av ungdomarnas liv i förhållande till att ha en aktivitet. De finns också möjlighet att värdera de fysiskt och psykiskt utvecklingsmässiga aspekterna av aktiviteterna. Då socialsekreterarna väljer att framhäva det sociala som viktigast bidrar det till att minska variationerna. Här blir betydelsen av individuella hänsynstaganden också en fråga om hur mycket kunskap den enskilda handläggaren har om det specifika området. Då det inte finns några riktlinjer blir det svårt för varje handläggare att förhålla sig på liknande sätt. I detta fall blir det också tydligt att socialsekreterarens föreställningar om klientens natur och behov blir desto mer styrande.

Socialsekreterarna pratade också om att idrotten kunde betyda olika saker för olika individer. Lars pratade om att det var viktigt undersöka på vilket sätt en idrott påverkar den enskilda ungdomen:

Lars: Just med den här ungdomen som kanske har lite mer koll på exakt vad den äter och hur mycket den tränar och missar man en träning så måste man

göra något annat. Alltså det ju viktigt att det kommer med samtidigt som den andre ungdomen som åker och tränar för det sociala och för att det är roligt, det är lika viktigt att det kommer med och att man gör en bedömning liksom, så jag tycker absolut att det får utrymme.

Jörgen var också inne på att idrott kan betyda olika saker för olika individer:

Jörgen: Samtidigt som jag pushar det här med motion så är jag väldigt klar med att man inte behöver spela lagsport. För att en del av de här som kommer till oss har självbildsproblematik också. De har inte klarat skolan och mamma och pappa eller vårdnadshavare är arga och besvikna på dem. Så att jag kan inte veta, det kan vara en person som hatar eller som har traumatiserats av idrott i skolan eller någonting. Så jag försöker att vara väldigt försiktig där.

Lars och Jörgens resonemang tyder på att de är intresserade av att undersöka ungdomens individuella upplevelse av idrotten. Generellt tyder deras resonemang på att de är intresserade av att visa en komplex problembild, vilket Robert också specifikt har pratat om. Jörgens är i huvudsak positivt inställd till idrott och att det bör förekomma i alla utredningar men kan i sina resonemang också visa på att han ser att ungdomars förhållande till idrott kan se väldigt olika ut. Roberts resonemang liknar Jörgens men han har också beskrivit att han generellt inte ger idrotten för stort utrymme då en positiv erfarenhet snabbt kan bli en negativ. Detta stärker ytterligare bilden av att det blir upp till den enskilda handläggaren att värdera betydelsen av idrott. Socialsekreterarnas beskrivningar visar att de har en föreställning om klientens natur men att den kan variera mellan olika handläggare.

Enligt Johansson (2007) är det arbetets karaktär som bestämmer hur möjligt det är att ge utrymme för individualitet. Socialsekreterarnas beskrivningar tyder på stora möjligheter att själva utforma och anpassa sitt arbete till individen. Ju snävare ett område specialiseras, desto mindre blir informationen som ska hanteras (Johansson 2007). Specialiseringen beskrivs egentligen inte som särskilt snäv av socialsekreterarna då det finns utrymme att skapa en komplex problembild utifrån många aspekter av ungdomens liv. Dock ger socialsekreterarna uttryck för att de behöver göra informationsintaget hanterbart. Detta gör de genom att tolka vad som är relevant. Då det gäller betydelsen av idrott har det dock visat sig att det inte finns en enhetlig uppfattning av klientgruppens behov.

Tid per ärende

Utifrån Johanssons(2007) beskrivning avgör arbetsuppgifternas art hur det är möjligt att hantera ärendena ur ett tidsperspektiv. Arbetet sker på olika villkor på olika myndigheter. Johansson(2007) ger som exempel att en enhet kan fokuseras på en bra, snarare än snabb avslutning eller att det blir mer fokus på att använda standardknep för att handlägga ärenden så fort som möjligt.

Något som redan har nämnts i avsnittet om regel-bundenhet var att Gustav berättade att utredningstiden på fyra månader begränsade hur mycket som kunde utredas. Gustav var också en av de som uttalade sig vidare om tidsaspekten:

Gustav: Nä jag tror inte det. Men hade man bara haft mer tid så tror jag att man hade tagit fler kontakter än vad man gör just nu. Dels för att få en annan bild av ungdomen. Jag tror att de ofta har en annan bild än vad kanske skolan har och föräldrarna har. Det kanske är den enda platsen där ungdomen faktiskt fungerar bra och då är det jätte viktigt att lyfta det.

Det Gustav berättar om är att han gärna hade kontaktat en idrottsledare för att eventuellt få se en positiv aspekt av ungdomen. Dock är verkligheten en annan och han beskriver att han känner att han inte har tid att ta den kontakten. Gustav nämner också vid ett tillfälle att han ibland inte hinner ha mer än ett samtal med ungdomen och att han då måste ställa mer bakgrundsfrågor och inte hinner fråga om idrott. Grunden till detta skulle kunna vara tidsbegränsningen av utredningen. Gustavs resonemang tyder dock inte på att det är fråga om att få en snabb avslutning utan att tiden, trots fyra månader, inte räcker till. Johansson (2007) skriver att ett krav på omedelbar handläggning skapar känslighet för överbelastning. Överbelastning kan istället vara anledningen till att socialsekreterarna inte hinner med att få med alla aspekter av ungdomens liv. När Robert pratade om tid berättade han att tiden kunde vara ett hinder för att lämna vidare ett tydligt definierat uppdrag:

Robert: Grejen är när man utreder, det är så kort tid du har så att oftast får öppenvården ganska fria händer också. Ibland inte alls, ibland är det väldigt tydligt och det är många sidor i vår plan, det här måste ni verkligen titta på, såhär bör upplägget se ut. Ofta så lämnar man ifrån sig uppdrag, att titta på en meningsfull fritid är jätteviktigt och efter det sociala kontakter och på så vis kommer man in i detta.

Robert uttrycker att tiden är kort och att det påverkar uppdraget som lämnas vidare till öppenvården. På Robert låter det som att det finns ett visst krav på snabbhet. Den samlade bilden som Gustav och Robert ger av tiden är att den ibland påverkar utredningens utförande på ett negativt sätt. Gustav har också varit inne på att det sätter extra fokus på problem och att inte hinna lyfta fram positiva aspekter. Detta kan kopplas till Johanssons (2007) resonemang om olika myndigheters krav på snabbhet och att fokus på klienternas problem blir bärande i de organisationer som måste förhålla sig till tidsgränser.

Johansson (2007) beskriver att en organisation som är inriktad på att få en lyckad rehabilitering för sina klienter fokuserar på en bra snarare än snabb avslutning av sina ärenden. Medan en organisation med ett högt antal ärenden och krav på omedelbar handläggning är mer instrumentell i sin handläggning och måste titta på det viktigaste, precis som Gustav beskriver. Det som beskrivs av socialsekreterarna i denna studie pekar mot ett mellanting då det inte finns några standardknep att hantera ärendena efter men då tiden också beskrivs som ett hinder för att göra det bästa möjliga av utredningen.

Intresseinriktning

Intresseinriktningen är en fråga om det är servicen eller kontrollen av klienten som är mest framträdande i myndighetspersonens arbete. När kontrollen är styrande tas det synliga om hand i första hand (Johansson 2007). Service står för att myndighetspersonen tillvaratar klientens intressen medan kontroll står för att man istället tar hänsyn till organisationens intresse eller det allmännas intresse (Johansson 2007). Johansson (2007) skriver att alla myndigheter har inslag av båda delarna.

Denna del av Johanssons teori blir intressant att titta på i förhållande till socialsekreterarnas resonemang om vad som är viktigt att lyfta fram hos ungdomen. Då socialsekreterarna lägger fokus på "problemet" har de också valt att titta på det som är mest synligt. Det hör också samman med att underlätta en snabb handläggning och att ta bort irrelevanta faktorer för att standardisera ärendet vilket är en del av specialiseringsgraden. Bilden som de intervjuade målade upp var att de gärna fokuserade på positiva saker men att det ofta, i det praktiska arbetet, automatiskt blev fokus på "problemet". Jörgen var egentligen den enda som från början var tydlig med att han ville ha fokus på det som var positivt, genomgående i hela utredningen:

Jörgen: Så att jag försöker. Jag tycker det är väldigt svårt att utreda dåliga saker, för folk vill helst inte prata om det. Och jag tycker att jag behöver inte det utan jag kan utreda, vad finns för bra saker.

Jörgens resonemang visar, i förhållande till de andra socialsekreterarna, ännu tydligare hur deras arbete skiljer sig åt trots att de arbetar inom samma myndighet. Jörgen har en helt annan syn på vad som ska framhållas i utredningen. Jörgen beskriver att han låter den totala bilden av ungdomen vara styrande:

Jörgen: Om en ungdom faktiskt är i skolan varje dag och har framsteg då oroar jag mig inte så mycket om uppgifter att de har rökt på lite, det måste vi som socialtjänst, jag menar inte att jag tycker det är okej men jag menar att det är lättare för mig att avgöra, att göra en bedömning om deras helhet om de har de här positiva grejerna. Det är samma sak med idrott om jag har ett ärende där det framkommer att den här personen, den här ungdomen håller på och tränar tre gånger i veckan så sjunker min oro med det samma. Allt från ren motion till organiserade former är bara positivt.

Jörgen beskriver att han i princip helt utgår från helheten i ungdomarnas livssituation. Som ett exempel ger han att en positiv livssituation i övrigt minskar hans oro till och med då ungdomen tar droger. I ett senare uttalande beskrev Jörgen sitt synsätt ytterligare då han berättade om en ungdom som hade ett missbruk och samtidigt idrottade. Jörgen beskrev att han fokuserade på det som var glädjande, att ungdomen hade en fungerade skolgång och en idrott vilket gjorde att han beslutade att inte använda tvångsåtgärder som att lämna drogtest eller omhänderta ungdomen. Av de intervjuade var Jörgen den som mest pratade om vikten av att få en övergripande bild av ungdomens livssituation och inte standardisera eller normera betydelsen av vissa sociala problem. Denna del av intresseinriktningen var något som varken Lars eller Robert var inne på och något som Gustav bara nämnde vid ett tillfälle. Även om Gustav inte lika ingående berättade hur han hanterade helheten av ungdomens livssituation var han tydlig med att han snabbt lämnade positiva aspekter för att gå vidare till bekymret:

Gustav: Men jag kan säga, jag vet inte om det hade med din fråga, men jag tänker generellt kan det också vara så att man nog fokuserar på det som inte fungerar för att det är det som familjen behöver hjälp med. Har de en idrott och det fungerar bra enligt de själva, så är det ju egentligen ingenting som man behöver utreda vidare. Utan då litar man på det och så går man vidare till det som är bekymret.

Gustavs resonemang tyder på att han fokuserar på det som är synligt i första hand och refererar själv till det som bekymret. Det synliga är i förhållande till detta inte bara fokus på problem

utan även organisationens intresse i att så snabbt som möjligt avhandla ärenden. Detta underlättar handläggningen men kan också göra att viktiga aspekter av ungdomens liv förbises. Ett exempel som tidigare nämnts och som Gustav själv gav var att en djupare utredning av idrotten kunde ge en annan och mer positiv bild av ungdomen. En sådan bild kan också bidra till att socialsekreterarna upptäcker och ser resurser och inte bara problem, så som Jörgen beskriver. Att Gustav fokuserar på det specifika som familjen behöver hjälp med behöver dock inte betyda att han inte handlar i klientens intresse. Analysen har visat att intresseinriktningen i första hand är att ge service till klienterna men att det också skulle kunna förekomma inslag av kontroll.

Avstånd

Avståndet handlar om myndighetspersonens kontakt med klienten. Det finns tre begrepp inom detta område som blir intressanta att titta på för att avgöra avståndet. Dessa är distans, närhet och varaktighet. Distansen kan ses som den slutgiltiga produkten av närheten och varaktigheten. Ökad distans innebär sämre informationsinhämtande och yttligare kontakt med klienten. Närheten handlar om i vilken form interaktionen äger rum. Närhet kan ibland undvaras men blir viktig då regeltillämpningen är flexibel och situationsanpassad. Varaktigheten gäller tidsaspekten av mötet. Ju fler, tätare och långvariga kontakter myndighetspersonen har med klienten desto närmare kommer de i relationen med varandra. Närhet och varaktighet ökar förutsättningarna för situationsanpassad klientservice men konsekvensen blir ökad tidsåtgång. Organisationer med en stor mängd ärenden och omedelbart handläggningstvång tvingas ha mindre närhet till klienterna av effektivitetsskäl. Johansson (2007) skriver att det finns en idealbild av klienten som upprätthålls genom att det finns en fysisk distans mellan socialsekreterare och klient.

Utifrån begreppet närhet har framförallt Gustav beskrivit möjligheterna att möta klienten:

Gustav: Ja alltså, den första gången man träffar dem då ställer man ju frågor mer om själva anmälningen som har inkommit eller om det är en ansökan som har inkommit. Då pratar man ju om det och sen hinner man med så kanske man ställer lite såhär bakgrundsfrågor typ var bor ni, vilken skola går du på, såna saker. Sen är det ju mer när man träffar barnet själv, i enskilt barnsamtal, som man kanske vill ställa mer djupare frågor om olika, vad heter det, område. Men det kan ju vara så att de inte dyker upp då.

Och vidare:

De allra allra flesta gångerna får man i alla fall till ett barnsamtal. Men det kan ju vara familjer som aldrig kommer och då kan man ju inte utreda.

Gustav beskriver att närheten till klienten måste vara så pass omfattande att de möts. Men han beskriver också att tiden inte alltid räcker till att ha djupare samtal med ungdomarna. Då kontakten främst måste äga rum genom åtminstone ett möte för att socialsekreteraren ska kunna utföra sitt arbete tyder det på en viss grad av närhet. Men med tanke på att informationen kring ungdomarna behöver vara omfattande utifrån BBIC verkar dock ett möte otillräckligt. Eftersom arbetet behöver situation anpassas, blir det som Johansson (2007) skriver, ännu viktigare med närheten. Jörgen beskriver en annan aspekt av närheten:

Jörgen: Men jag vill också vara försiktig för jag går inte ofta till skolor, jag undviker att gå till skolor, jag går inte in på ungdomens privata arena. Vissa ungdomar vill att vi gör det, de vill inte komma hit. De vill inte att socialtjänsten ska komma hem av olika anledningar, då kan vi göra det. men jag försöker undvika det, de ska ha någonstans som är socialtjänstmyndighetsfritt.

Jörgen uttrycker att närheten till ungdomarna också behöver begränsas. Anledningen till detta är att ungdomarna också ska ha en form av privatliv i förhållande till myndighetspersonerna. Lars har också pratat om att inte utreda mer än vad som är nödvändigt. Med anledning av detta kan en annan viktig aspekt vara att titta på det som socialsekreterarna har sagt om klientgruppens samtycke:

Robert: Jag har alltid varit mycket för delaktighet och att man har mycket samtycke, att alla är med på banan. Det är väldigt prioriterat och det jobbade jag mycket med i [...] också.

Lars: Det hade det nog kunnat vara, just för att man frågar skolan om saker, man frågar vårdnadshavaren om saker och dom kanske inte har någon koll på hur Pelle funkar på fotbollsträningen. Så det är en intressant tanke. Sen är ju frågan hur man skulle gå till väga för att fråga den personen. Därför att där tycker inte jag, ja det är viktigt att ha vårdnadshavarens samtycke så klart, men framförallt ungdomen, för det är ungdomens arena.

Samtycke framhävs som väldigt viktigt för socialsekreterarna i relation till klienterna. Att närheten också kan behöva begränsas med hänsyn till klienten är något som Johansson (2007) inte har med i sin teori om avståndet.

Varaktigheten under själva utredningstiden har beskrivits av Gustav som begränsad till fyra månader. Trots att tiden kan tyckas vara förhållandevis lång så har Gustav också beskrivit att han ibland inte hinner möta ungdomen mer än en gång. Detta kan vara beroende av ärendetillströmningen och därmed arbetsbelastningen men också av ungdomens vilja att medverka i utredningen. Lars har också gett en beskrivning av varaktigheten av relationen:

Lars: Alltså det var för att jag jobbade först på HVB och då kände jag att det fattas något. Jag vill liksom veta allt det där andra, jag får ju bara, jag fick. Nu låter det så jävla dumt. Så får man en ungdom. Man har ingen aning om vad som har varit innan eller vad som kommer sen. Så får man då ungdomar i kris och så hjälper man dom vidare och så mår dom bra och sen så skickas dom någon annanstans och så får man nästa unge i kris. Så man ser bara det värsta och då tänkte jag att nä nu vill jag liksom vara med från början och sen så också vara med när det är bra. Man ser liksom det bra.

Lars beskrivning av att socialsekreterarna följer upp interventioner tyder på att relationen till ungdomen fortgår efter utredningstiden. Det visar då på att varaktigheten är längre än vad Gustav beskrev. Men det är också möjligt att interventionsuppföljningen inte är baserad på en djupare relation till ungdomen. Johansson (2007) skriver att en kort varaktighet får konsekvensen att parterna blir mer anonyma för varandra och gör att klient och handläggares bild av varandra baseras på idealtyper. De intervjuade har generellt inte gett en enhetlig bild av klientgruppen vilket motsäger att arbetet baseras på idealtyper. Varaktigheten måste därför ses som förhållandevis lång trots begränsningen som Gustav har beskrivit.

Socialsekreterarnas svar har visat att närheten inte kan undvaras i kontakten med ungdomarna. Mötena måste ske öga mot öga och omfattningen kan till och med behöva begränsas utifrån att socialsekreterarna upplever att de kommer för nära eller utreder mer än vad som är nödvändigt. Närheten kan också behöva begränsas utifrån ungdomens samtycke och delaktighet som är högt värderade. Varaktigheten är i praktiken förhållandevis lång men rymmer inte nödvändigtvis förutsättningen att avståndet till klienten minskas. Distansen till klienten är utifrån utredningsarbetet inte möjlig att rucka på allt för mycket, då det som Gustav beskriver inte gör det möjligt att utreda. Johansson (2007) skriver att när närhet är önskvärt innebär minskat

avstånd också en tidsåtgång och kommer därmed i motsatsställning till effektivitetskrav. Genomgången har visat att avståndet till klienten generellt behöver vara litet men att socialsekreterarnas faktiska möjlighet att komma nära kan variera. Detta verkar främst bero på ungdomens intresse att medverka eller socialsekreterarnas arbetsbelastning.

6. Avslutande diskussion

Studiens resultat har diskuterats i tre olika delar i resultat- och analyskapitlet. Den första delen har återknutit till frågeställningen om socialsekreterarnas kunskap om idrottande. Denna del av analysen visade att det finns vitt skilda uppfattningar och tankar om idrott för ungdomar bland socialsekreterarna. En viktig slutsats som drogs var att uppfattningen om idrottens betydelse skiljde sig mellan ungdomar generellt och socialt utsatta ungdomar. Socialt utsatta ungdomar beskrevs ha en speciell relation till idrotten som kunde vara mer positiv, främst utifrån att det sociala sammanhanget kunde vara ännu mer betydande. Eller mer negativ utifrån exkludering eller negativa relationer. För ungdomar med olika problematiker kunde idrotten betyda olika saker, socialsekreterarna var dock inte överens om vad den betydelsen var. Socialsekreterarna beskrev grunden till sin kunskap som baserad på egna erfarenheter och möten med idrottsaktiva ungdomar. Kunskapen om ungdomars idrottande visade sig vara godtyckligt formulerad och varierade kraftigt mellan socialsekreterarna. En konsekvens av detta är att idrottens potential undervärderas.

Socialsekreterarnas skilda synsätt visade sig ännu tydligare i utredningsarbetet. En gemensam syn var dock att väldigt få av ungdomarna de kom i kontakt med idrottade. Socialsekreterarnas beskrivningar tillsammans med den tidigare forskningen visade att det kan finnas sämre förutsättningar för socialt utsatta ungdomar att idrotta. I nuläget är det upp till varje enskild handläggare att värdera betydelsen av idrott och att placera in idrotten i olika områden i BBIC. Tillämpningen blir lätt godtycklig om socialsekreterarna har olika uppfattningar om idrottens betydelse. Att idrotten får olika stort utrymme i utredningsarbetet blir då en självklarhet. Socialsekreterarnas uppfattning om idrotten varierade från att alltid vara en del av utredningen för vissa till att för andra värderas jämligt med vilken annan aktivitet som helst. Analysen har visat att det inte finns tydliga riktlinjer för idrott i utredningsarbete och att det kanske inte heller motsvarar den kunskap som finns kring idrottens potential i arbetet med socialt utsatta ungdomar. Utifrån socialsekreterarnas beskrivningar är betydelsen av idrott i utredningsarbete otydlig formulerad och det är möjligt att det är normativa uppfattningar som är styrande. Socialsekreterarnas beskrivningar och skilda förhållningssätt öppnar upp för flera frågor. Som vilken vikt som faktiskt bör läggas vid idrotten i utredningsarbete och i övrigt socialt arbete

utifrån den kunskap som finns, hur socialsekreterare ska förstå idrottens betydelse för den enskilda individen så att fler aspekter av idrottens potential fångas upp, vad idrotten innebär som intervention, så att socialsekreterarna vet om och varför det ska föreslås som en insats men också om och i så fall varför socialt utsatta ungdomar inte idrottar och vad det innebär för deras livssituation i sin helhet.

Socialsekreterarnas olika förhållningssätt förde tankarna till deras möjligheter att ge idrotten olika betydelse utifrån sitt handlingsutrymme. Analysen delades upp i fem olika områden efter Johanssons (2007) teori om byråkratiska organisationer. *Regel-bundenheten* visades vara liten i förhållande till att det inte fanns en särskilt tvingande struktur för arbetet. BBIC mallen tolkades som en reglering av arbetet men beskrivningarna av mallen visade att den enskilda handläggaren hade stora tolkningsmöjligheter då de kunde bestämma vilket område idrotten kunde tillhöra. Regeln om att inte utreda för mycket visade sig också vara tolkningsbar exempelvis i förhållande till att utredarna själva bestämde vikten av att utreda idrottens betydelse. Utifrån *specialiseringsgraden* visade socialsekreterarnas beskrivningar att deras arbete inte var särskilt snävt specialiserat men att de behövde göra informationsintaget hanterbart. BBIC mallen ger utrymme att skapa en komplex problembild men eftersom tolkningsutrymmet är stort blir det upp till varje enskild socialsekreterare att bestämma vilka aspekter som är viktiga och att värdera betydelsen, detta blev särskilt tydligt i förhållande till idrott. Socialsekreterarna beskrev att de ofta individualiserade betydelsen av olika aktiviteter men då deras kunskap kring betydelsen av olika aktiviteter skiljer sig åt blir konsekvensen att idrotten värderas olika. Johansson (2007) beskriver att de första två dimensionerna är de administrativa kategorierna som bestämmer ramarna som individen måste formas efter för att passa in. Det finns stora möjligheter för socialsekreterarna att utforma sitt arbete så att det anpassas till den enskilda individen. Möjligheterna begränsas ibland av att mängden information är för stor och att arbetsbelastningen är hög.

Utifrån *tid per ärende* visade analysen att tiden ibland kunde vara en begränsning för att få med flera olika aspekter av ungdomarnas situation. Det kunde också vara en begränsning för att lämna ifrån sig ett tydligt definierat uppdrag. På grund av tiden måste handläggarna ofta prioritera det som uppfattas som viktigast, vilket inte sällan tycks vara ungdomarnas problem. Analysen visade att faktiska tidsbegränsningar och socialsekreterarnas upplevelse av att inte ha tid gör att arbetet kan blir instrumentellt och kan hindra en helhetsbild på ungdomens situation där ungdomars idrottande skulle kunna vara en av aspekterna att titta på. *Intresseinriktningen* visade på socialsekreterarnas prioritering mellan klientens eller organisationens intresse.

Analysen visade att en av socialsekreterarna valde att fokusera på det synliga hos klienten, det som organisationen i första hand måste prioritera, vilket tolkades som ungdomarnas problem. Främst en av socialsekreterarna beskrev dock att han inte ville använda standardmått för att avgöra betydelsen av vissa sociala problem och därför eftersträvade att få en helhetsbild av ungdomens situation. Men att fokusera på ungdomens problem borde också kunna vara i klientens intresse, frågan är snarare hur klientens intresse tillvaratas då utredningen fokuserar på ungdomens problem i motsats till ett helhetsperspektiv, vilket analysen inte har kunnat besvara utifrån teorin. Analysen av intresseinriktningen har därför enbart kunnat visa att arbetet kan innefatta inslag av både service och kontroll. Den sista dimensionen som analyserades var *avståndet*. Analysen visades att klientkontakten måste vara nära för att socialsekreterarna ska kunna utföra sitt arbete. Samtidigt kan arbetsbelastningen och utomstående faktorer som att klienten inte dyker upp hindra att närheten blir så pass omfattande att socialsekreterarna får en komplex problembild, vilket krävs utifrån arbetets karaktär. Den visar också att varaktigheten av kontakten är lång, fyra månader plus uppföljning av ärendet. Analysen av avståndet visar att arbetets karaktär kräver en låg grad av distans till klientgruppen men att det ibland, i viss utsträckning, undvaras.

Analysen visar att de organisatoriska förutsättningarna att individualisera arbetet utifrån klientgruppen är stora. BBIC mallen ger stora möjligheter för socialsekreterarna att ta med olika aspekter av idrotten men hur det faktiskt sker har visat sig variera kraftigt. Att den enskilda socialsekreteraren väljer hur djupt ett område utreds och hur det ska beskrivas i utredningsarbete påpekas också av Svensson, Johansson och Laanemets (2008). Socialsekreterarnas beskrivningar av idrott i utredningsarbete befäster denna förklaring. Arbetets karaktär ger stora möjligheter till individuella tolkningar av idrottens betydelse samtidigt som det har visat sig att socialsekreterarnas kunskap om idrott varierar kraftigt. Vad som fattas i Johanssons (2007) teori är en beskrivning av variationerna som uppstår mellan socialsekreterare då de organisatoriska förutsättningarna för individualisering är stora. Min avsikt är dock inte att spekulera vidare i detta förhållande utan jag nöjer mig med att visa på att möjligheterna till variationer i synen på idrott har visat sig vara stora.

Min avsikt med denna uppsats har varit att närma mig ett näst intill outforskat område. Att inte kunna relatera mina resultat till andra forskningsrapporter får sina konsekvenser utifrån möjligheten för mig att tolka resultaten på ett varierat sätt. Även om resultaten ska ses med försiktighet anser jag att de visar på många intressanta aspekter av kunskapsbasen och klientrelationen inom socialtjänstens utredningsenhet. Möjligheten att generalisera resultaten

är små, främst utifrån urvalet som har baserats på tillgänglighet, dock ger uppsatsen flera möjligheter att fungera som en ansats för fortsatt forskning kring idrott i socialt arbete och klientrelaterat arbete.

Referenslista

Ahrne, Göran & Svensson, Peter (2011) Kvalitativa metoder i samhällsvetenskap. I: Göran Ahrne & Peter Svensson (red) *Handbok i kvalitativa metoder*. Stockholm: Liber.

Andrews, Justin P. & Andrews, Gavin J. (2005) Life in a secure unit: The rehabilitation of young people through sport. *Social Science & Medicine*, 56: 531-550.

Bryman, Alan (2011) *Samhällsvetenskapliga metoder*. Malmö: Liber.

Carlsson, Christian (2004) *Ätstörningar en kunskapsöversikt*. Stockholm: Riksidrottsförbundet.

Dean, Charlotte & Rowan, Diana (2014) The social workers role in serving vulnerable athletes. *Journal Of Social Work Practice*, 28 (2): 219-227.

Ekholm, David (2013) Research on Sport as a Means of Crime Prevention in a Swedish Welfare Context: A Literature Review. *Scandinavian Sport Studies Forum*, (4): 91-120.

Engström, Lars-Magnus (2002) Idrottspedagogik. I: Lars-Magnus Engström & Karin Redelius(red) *Pedagogiska perspektiv på idrott*. Stockholm: HLS förlag.

Engström, Lars-Magnus (2007) Trender inom barn- och ungdomsidrotten. I: Lars-Magnus Engström & Johan R. Norberg & Joakim Åkesson (red) *Idrotten vill- en utvärdering av barn och ungdomsidrotten*. Stockholm: Riksidrottsförbundet.

Engström, Lars-Magnus (2014) *Smak för motion*. Stockholm: Stockholm universitets förlag.

Eriksson-Zetterquist, Ulla & Ahrne, Göran (2011) Intervjuer. I: Göran Ahrne & Peter Svensson (red) *Handbok i kvalitativa metoder* Stockholm: Liber.

Fagrell, Birgitta (2002) Genus - historien om kvinnligt och manligt. I: Lars-Magnus Engström & Karin Redelius (red) *pedagogiska perspektiv på idrott*. Stockholm: HLS förlag.

Haydenhuyse, Reinhard Paul & Theeboom, Marc & Coalter, Fred (2012) The potential of sports-based interventions for vulnerable youth: implications for sport coaches and youth workers. *Journal Of Youth Studies*, 15 (4): 437-454.

Hedenborg, Susanna (2012) Barnet och det idrottande barnet. I: Johan Hvenmark (red) *Är idrott nyttigt? En antologi om idrott och samhällsnytta*. Stockholm: SISU idrottsböcker.

- Hvenmark, Johan (2012) Introduktion. I: Johan Hvenmark (red) *Är idrott nyttigt? En antologi om idrott och samhällsnytta*. Stockholm: SISU idrottsböcker.
- Johansson, Roine (2007) *Vid byråkratins gränser. Om handlingsfrihetens organisatoriska begränsningar i klientrelaterat arbete*. Lund: Arkiv förlag.
- Kvale, Steinar (2014) *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur AB.
- Kelley, Laura (2012) Sports-based interventions and the local governance of youth crime and antisocial behaviour. *Journal of Sport & Social Issues*, 37 (3): 261-283.
- Larsson, Bengt (2008) *Ungdomarna och idrotten: tonåringars idrottande i fyra skilda miljöer*. Stockholm: US-AB.
- Larsson, Bengt (2002) Ungdomarna, fritiden och idrotten. I: Lars-Magnus Engström & Karin Redelius (red) *Pedagogiska perspektiv på idrott*. Stockholm: HLS förlag.
- Larsson, Håkan (2002) Synen på manlighet och kvinnlighet i idrott. I: Lars-Magnus Engström & Karin Redelius (red) *Pedagogiska perspektiv på idrott*. Stockholm: HLS förlag.
- Lawson, Hal A. (2005) 'Empowering People, Facilitating Community Development, and Contributing to Sustainable Development: The Social Work of Sport, Exercise, and Physical Education Programs. *Sport, Education And Society*, 10 (1): 135-160.
- Lövgren, Veronica, Kalman, Hildur & Sauer, Lennart (2012) Känsliga personuppgifter. I: Hildur Kalman & Veronica Lövgren (red) *Etiska dilemman*. Malmö: Gleerups utbildning AB.
- May, Tim (2013) *Samhällsvetenskaplig forskning*. Lund: Studentlitteratur AB.
- Norberg, R. Johan (2007) Forskning om barn- och ungdomsidrotten som uppfostringsmiljö. I: Lars-Magnus Engström, Johan R Norberg & Joakim Åkesson (red) *Idrotten vill- en utvärdering av barn och ungdomsidrotten*. Stockholm: Riksidrottsförbundet.
- Norberg, R. Johan (2012) Idrottens föränderliga samhällsnytta. I: Johan Hvenmark (red) *Är idrott nyttigt? En antologi om idrott och samhällsnytta*. Stockholm: SISU idrottsböcker.
- Norberg, R. Johan (2014) *Idrottens väg till folkhemmet. Studier i statlig idrottspolitik*. Malmö: Arx förlag.
- Paylor, I (2010) A discussion paper on Promoting Sport and Physical Activity as part of the role of the Social Work sector. *International Journal Of Health Promotion & Education*, 48 (3): 85.

- Patriksson, Göran (1982) *Idrottens historia i sociologisk belysning*. Malmö: Liber förlag
- Persson, Andreas (2006) *Leisure in adolescence: youths' activity choices and why they are linked to problems for some and not others*. Örebro: Örebro universitet
- Redelius, Karin (2002) *Ledarna och barnidrotten. Idrottsledarnas syn på idrott, barn och fostran*. Stockholm: HLS förlag.
- Riksidrottsförbundet (2009) *Idrotten vill: Idrottens idéprogram*. Stockholm: Riksidrottsförbundet.
- Socialstyrelsen (2011) *Formulär och stöddokument Barns behov i centrum (BBIC)* Stockholm: Socialstyrelsen.
- Socialstyrelsen (2014) Allt fler kommuner har BBIC-licens.
[<http://www.socialstyrelsen.se/nyheter/2014april/alltflerkommunerharbbic-licens>. Hämtat: 2016-08-07]
- Socialstyrelsen (2015a) *Grundbok i BBIC – barns behov i centrum*. Stockholm: Socialstyrelsen.
- Socialstyrelsen (2015b) *Metodstöd för BBIC Barns behov i centrum*. Stockholm: socialstyrelsen.
- Svensson, Peter & Ahrne, Göran (2011) Att designa ett kvalitativt forskningsprojekt. I: Göran Ahrne & Peter Svensson (red) *Handbok i kvalitativa metoder* Stockholm: Liber.
- Thedin Jakobsson (2015) *Vilka stannar kvar och varför? En studie om ungas föreningsidrottande under uppväxtåren*. Stockholm: US-AB.
- Trondman, Mats (2005) *Unga och föreningsidrotten. En studie om föreningsidrottens plats, betydelser och konsekvenser i ungas liv*. Stockholm: Ungdomsstyrelsen.
- Vetenskapsrådet (2014) *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Stockholm: Vetenskapsrådet
- Williams, D.J. & Streat, William B. (2006) Physical Activity Promotion in Social Work. *Social Work*, 2: 180.
- Östnäs, Anders (1990) - i Patriksson, Göran (red) *SVEBIS årsbok: Aktuell beteendevetenskaplig idrottsforskning*. Lund: SVEBI.

Östnäs, Anders (1991) - i Patriksson, Göran (red) *SVEBIS årsbok: Aktuell beteendevetenskaplig idrottsforskning*. Lund: SVEBI.

Özdemir, Metin & Stattin, Håkan (2012) Konsekvenser av att börja, fortsätta eller sluta idrotta: en longitudinell studie av ungdomars psykologiska och beteendemässigt anpassning. I: Johan Hvenmark (red) *Är idrott nyttigt? En antologi om idrott och samhällsnytta*. Stockholm: SISU idrottsböcker.

Bilagor

Bilaga 1 – mail till studiedeltagare

Hej,

Mitt namn är My Linde och jag studerar till socionom vid Lunds universitet. Jag skriver nu min kandidatuppsats och söker deltagare till min studie.

Syftet med uppsatsen är att undersöka hur ni inom social ungdomsvård, specifikt inom utredningsarbete, kommer i kontakt med och hanterar ungdomars relation till idrott och vilken betydelse ungdomars idrottande ges i utredningsarbete.

Jag avser att intervjua sammanlagt upp till 8 personer som arbetar med utredningar på ungdomar i Skåne. I intervjun kommer du dela med dig av dina erfarenheter och upplevelser av ungdomars relation till idrott. Intervjun beräknas ta ca 1 h.

Personuppgifter kommer att behandlas konfidentiellt och materialet kommer förvaras oåtkomligt för utomstående. Alla deltagare kommer att avidentifieras i uppsatsen så att det inte går att koppla resultaten till enskilda individer.

Deltagandet i studien är frivilligt och du kan när som helst under undersökningens gång välja att avbryta ditt deltagande.

Ytterligare upplysningar om studien får du genom att kontakta mig på

Mail. eller tlfn.

David Hoff

Lektor i Socialt arbete

Socialhögskolan

Lunds universitet

E-post:

Med vänlig hälsning

My Linde

Bilaga 2 – Intervjuguide

Inledning

Berätta kort om syftet med intervjun, användning av bandspelare osv. Några frågor?

Denna studie handlar övergripande om relationen mellan utredningsarbete med ungdomar och idrott. Det som jag är intresserad av att veta är hur du som professionell ser på ungas idrottande i förhållande till ditt arbete utifrån olika aspekter som det faktiska arbetet och din kunskap om ungas idrottande. Denna intervju kommer att transkriberas av mig och sedan kommer dina svar att användas i studien, jag kommer använda fingerade namn på personer och platser så att det inte går att identifiera dig, deltagandet är frivilligt och du kan när som helst bestämma dig för att du inte vill medverka. Frågor?

Bakgrundsfrågor

Hur gammal är du?

När tog du din socionom examen? (Ålder)

Hur länge har du arbetat på denna arbetsplats?

Har du tidigare arbetat inom socialtjänsten?

Har du någon annan utbildning och arbetslivserfarenhet?

Vad fick dig att välja att arbeta med utredningar på ungdomar?

Har du någon idrottslig bakgrund? Arbete i förening? Ledare?

Kunskap om ungdomars idrottande

Tema: Kunskap om ungas idrottande generellt

Hur ser du på ungdomars spontanidrottande?

Hur ser du på ungdomars organiserade idrottande?

Vilken betydelse tänker du att idrottande kan ha i en ungdoms liv?

Vad tror du att idrotten *kan ha för funktion/konsekvenser* i en ungdoms liv? (hälsomässigt, psykosocialt, identitetsskapande osv.)

Vad tänker du om risker som kan finnas med idrottande?

Vad är din *uppfattning* om idrottens betydelse för ungdomar som är i kontakt med er? Vad tror du din uppfattning beror på? Hur tror du att andra som arbetar med utredningar på unga ser på idrottens betydelse?

Var skulle du säga att din kunskap om ungdomars idrottande kommer ifrån?

Tema: Kunskap om idrottens betydelse för olika ungdomar

Hur tänker du kring ungdomar med olika typer av problematik och deras relation till idrott? Ex. normbrytande beteende, familjeproblem, riskbeteende, personlig problematik osv.

Upplever du någon skillnad i ungdomarnas möjligheter att vara idrottsaktiva?

Upplever du att ungdomarnas ålder/ kön/ etnicitet har någon betydelse för delaktighet i olika typer av idrott?

Tror du att de grupper av ungdomar som du möter särskiljer sig från andra grupper av ungdomar när det gäller idrottsutövning?

Idrott i förhållande till utredningsarbete

Tema: Generella delar i utredningen kopplat till idrott

Kan du berätta för mig om någon gång du kommit i kontakt med ungdomars idrott i ditt yrke?

Finns det andra fritidsaktiviteter som ges betydelse i utredningarna? Ex. musik

Vilken vikt läggs vid ungdomars idrottande och i vilka sammanhang?

Kan du beskriva hur en utredning går till och var i utredningsarbetet idrotten kan få utrymme? *Har du något exempel hämtat från verkligheten?*

Kan du beskriva hur det går till när ni gör en bedömning om en ungdoms situation? Har idrotten något utrymme i bedömningarna? *Har du något exempel hämtat från verkligheten?*

Finns det något sammanhang då idrotten kan betraktas som ett problem? Har du någon erfarenhet från detta? Hur förhåller ni er till risker som kan finnas med idrottande?

Tema: Specifika delar i utredningen kopplat till idrott

Om ni arbetar utifrån risk och skyddsfaktorer – Hur gör ni en bedömning kring idrott?

Referenspersoner – idrottsledare? Föreningar? Sekretess, hur upplever du föräldrars godkännande om att kontakta idrottsledare för information om familjen och ungdomen?

Tema: Värderande

Vad tycker du att idrotten *bör* ha för roll i utredningsarbete? (när ska man titta på det osv, normativ fråga)

Tema: Insatser och rekommendationer

Insatser – finns det insatser som inbegriper idrott? Finns det rekommendationer som inbegriper idrott, ex? Kan det bli aktuellt att rekommendera idrottslig verksamhet för en ungdom som inte idrottar?

Vad vet du om öppenvårdens insatser och i vilken mån de inbegriper idrott?

Har ni något samarbete med någon idrottsorganisation/förening?

Vid placeringar utanför hemmet – vilken hänsyn tar ni till fritidsaktiviteter som idrott?

Ungdomars relation/syn och föräldrars syn på idrott?

Tema: Förebyggande arbete

Pratar ni med föräldrar om fysisk aktivitet? Hur? På vilket sätt?

Pratar ni med ungdomarna om fysisk aktivitet? Hur? På vilket sätt?

Frågar ni något om förälderns relation till ungdomens idrottande? (Om att motivera barnet till fysisk aktivitet, stöd)